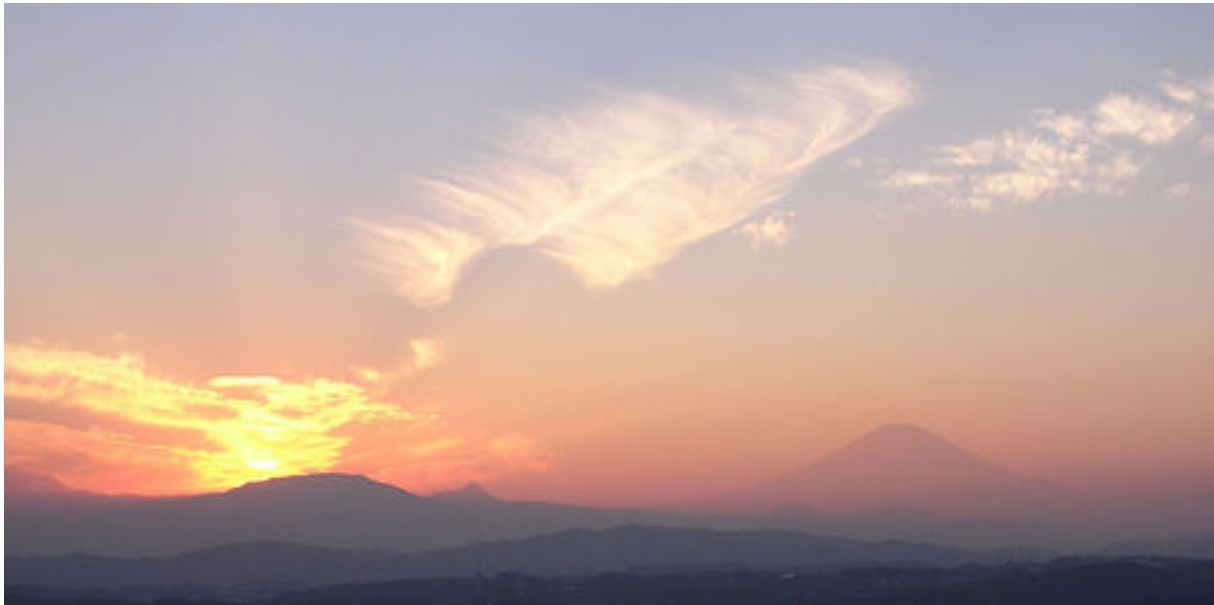

Oog voor de wereld – oog voor het kind

Op de Dukdalf gaat een wereld voor je open.

Een avontuurlijke expeditie
voor jonge ontdekkingsreizigers

Schoolgids

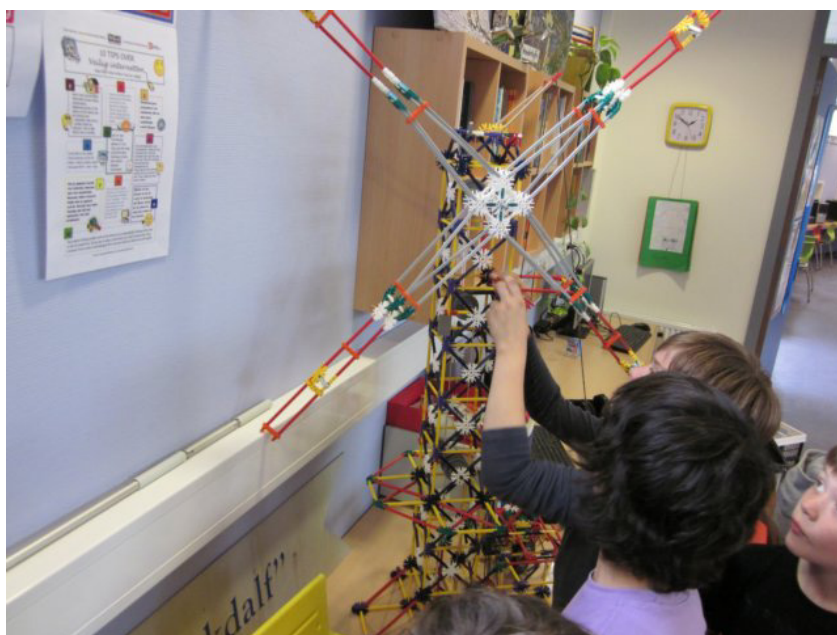
Jenaplanschool De Dukdalf

2011

2012

Jenaplanschool De Dukdalf staat voor : **Zin in school !**

Jenaplanschool De Dukdalf
Openbare basisschool
Regenboogpad 7
2317 XK Leiden
tel.: 071-5215507

Website   www.dukdalf-leiden.nl

Email   obs@dukdalf-leiden.nl

Inhoudsopgave	3
Inleiding	5
1. Onderwijs op de Dukdalf	6
1.1. Onze uitgangspunten	6
1.2. Onze doelen	8
1.3. De expeditie	9
1.4. Het Jenaplanonderwijs	11
1.5. Jenaplanschool 'De Dukdalf'	13
1.6. Tien overtuigingen die bepalend zijn voor ons denken en doen in school	14
2. Hoe ziet het onderwijs er uit ?	17
2.1. Individueel gericht onderwijs	17
2.2. Stamgroepen, jaargroepen, instructiegroepen en bouwen	17
2.3. Ritmisch weekplan en werkvormen gesprek, spel, werk en viering	18
2.4. Gebruikte methodes	30
2.5. Toepassing ICT	31
2.6. Hoe wordt de ontwikkeling van kinderen gevolgd?	33
2.7. Leerlingdossiers	34
2.8. Wat nu als uw kind afwijkt van het gemiddelde?	35
2.9. School Video Interactie Begeleiding	36
2.10. Samenwerkingsverband WSNS/Zorgplan	36
2.11. Permanente Commissie Leerlingenzorg (PCL) en Commissie voor Indicatiestelling (CVI)	36
2.12. Kwaliteitszorg	37
2.13. Bewegingsonderwijs	37
2.14. Actief Burgerschap	38
2.15. En dan ..... na de Dukdalf	40
3. De rol van ouders in de school	41
3.1. Wat verwachten we?	41
3.2. Contacten tussen ouders en de school	42
3.3. Contactouders	42
3.4. Contactouderraad (COR)	42
3.5. De medezeggenschapsraad (MR)	43
4. Organisatie van de Dukdalf	43
4.1. Directie	43
4.2. Schoolbestuur	43

4.3.	De bouw en unitcoördinatoren	43
4.4.	Coördinatieteam	44
4.5.	Organogram	44
4.6.	Veiligheidsbeleid	45
4.7	Toelating en inschrijving van leerlingen.....	45
4.8	Toelating van leerlingen met een handicap	46
4.9	Sponsoring	46
5.	Bovenschoolse afspraken en protocollen openbaar onderwijs Leiden	48

Inleiding

We nodigen u graag uit om kennis te nemen van onze schoolgids. De gids omvat heel veel informatie. Maak vooral uw eigen keuze hoe u de gids leest en gebruikt. We streven er naar om voor alle lezers een goed leesbaar product te maken. Diverse teamleden en ouders hebben een bijdrage geleverd aan deze gids. We zijn benieuwd naar uw reactie.

Voor wie is deze gids bestemd?

Deze schoolgids is geschreven voor de ouders en verzorgers van iedere leerling die op de Jenaplanschool De Dukdalf zit. Verder is de gids bestemd voor ouders en verzorgers die zich willen oriënteren op een nieuwe school voor hun kind.

We proberen hiermee antwoord te geven op vragen die ouders en verzorgers hebben. Dat kunnen allerlei vragen zijn, over de sfeer op school, de visie die de school heeft, de kosten, enzovoort. Met behulp van deze gids kunt u met meer kennis van zaken praten met de leerkracht van uw kind, het zorgteam en de schoolleiding.

Procedure samenstelling en goedkeuring schoolgids

De schoolgids is samengesteld door de directie in samenspraak met team en ouders. Teamleden en ouders van de MR hebben kritisch meegelezen. Deze gids is pas na instemming van de MR uitgereikt aan alle ouders/verzorgers. Ook het bestuur toetst of de gids aan alle wettelijke criteria voldoet.

Mocht u opmerkingen, kritiek of suggesties hebben voor verbeteringen van de gids dan vernemen we dat graag. Neemt u daarvoor even contact op met de directie. Eventuele correcties vindt u terug in de digitale versie van de schoolgids op onze website.

Leeswijzer

De gids is opgebouwd uit vijf hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk geven we een beeld van wat voor soort school de Dukdalf is. We laten zien hoe we ons onderscheiden van andere scholen. Hier komt u meer te weten over onze overtuigingen en opvattingen. Ook leest u meer over de achtergronden van het Jenaplan-onderwijs.

Het tweede hoofdstuk beschrijft hoe ons onderwijs concreet inhoud krijgt. Wat willen we de komende periode veranderen of verbeteren, wat heeft onze bijzondere aandacht.

In het derde hoofdstuk gaan we in op de rol van ouders binnen onze school. Hoe de school georganiseerd is leest u in het vierde hoofdstuk. Het vijfde hoofdstuk gaat over bovenschoolse protocollen.

1. ONDERWIJS OP DE DUKDALF

Zoals ieder kind de natuurlijke drang heeft om te leren kruipen en lopen, zo heeft ook ieder kind de drang om te leren lezen, schrijven en rekenen. Ieder kind is een onderzoeker van zijn eigen omgeving en probeert zo zijn horizon te verruimen.

Het onderwijs op de Dukdalf kan vergeleken worden met een grote bergexpeditie; een vergelijking die duidelijk maakt hoe we tegen onderwijs aankijken en welke rol kinderen, leerkrachten en ouders bij dat onderwijs spelen.

1.1 Onze uitgangspunten

Vroeger zaten kinderen op school in rijtjes, met het gezicht naar het bord gekeerd. De leerkracht stond voor het bord en gaf mondeling les. De kinderen werkten in stilte in schriftjes. Dezelfde leerstof, dezelfde snelheid, dezelfde oefeningen, dezelfde toetsen.

Alsof er geen verschil tussen leerlingen bestaat! En dat terwijl bijvoorbeeld de toekomstige hoogleraar in de planologie en de toekomstige hovenier in de klas zitten. De belangrijkste reden om ons onderwijs totaal te veranderen, is het feit dat door wetenschappelijk onderzoek de inzichten veranderd zijn over de wijze waarop kinderen het beste leren. Leren vanuit motivatie, aansluiten bij de voor een kind beste manier van leren en betrokkenheid, heeft een hoog rendement. Bovendien weten we nu dat intelligentie geen vaststaand gegeven is, intelligentie kun je ontwikkelen! Het ene kind leert door te lezen, het andere wil ook veel met zijn handen kunnen doen en weer een ander kind wil graag over de leerstof kunnen praten. Ieder kind heeft, met andere woorden, een andere stijl waarmee hij of zij het beste leert

Een leerling op de Dukdalf ervaart zijn schooltijd als een avontuurlijke bergexpeditie; een reis naar de top, vol avontuur, improvisatie maar ook onzekerheid. Niet alles is van tevoren te voorspellen. Het is geen rechtstreekse tocht, maar een reis met omwegen en soms onbegaanbaar lijkende paden. De route verloopt niet keurig van A naar C via B. Voortdurend worden nieuwe ontdekkingen gedaan. Het is een reis vol avontuur.

Avontuur ontstaat voor kinderen en leerkrachten daar waar de uitdaging begint. Doel en bestemming zijn zeker van belang maar het belangrijkste is de reis zelf! Want juist de reis levert de bergbeklimmer nieuwe ervaringen op, verschaft hem kennis en nieuwe vaardigheden.

Als de top bereikt is, kan, vandaar uit, zelfstandig aan de volgende expeditie begonnen worden. Ieder expeditielid heeft tijdens de reis sociale, culturele

en intellectuele bagage opgedaan en is daarmee klaar voor de volgende expeditie met een volgend einddoel. Het leren staat nooit stil.

Wij streven ernaar onze kinderen het volgende mee te geven:

- het zich ontwikkelen tot een kritisch denkend en zelfstandig individu, met verantwoordelijkheidsgevoel en opofferingsgezindheid
- het laten ontdekken van zijn mogelijkheden om in de samenleving zo zinvol mogelijk bezig te zijn, gericht op de ontwikkeling van de gebruikelijke kennis, inzicht, vaardigheden en houding.

Naast onze belangrijkste taak, het geven van goed onderwijs, hebben we:

Veel aandacht voor sociale vaardigheden:

We vinden het belangrijk dat kinderen goed met elkaar kunnen omgaan, accepteren dat iedereen anders is, dat kinderen weten dat je jezelf mag zijn, dat je kunt leren van elkaar en dat je met samenwerken meestal verder komt dan alleen. Zowel in ons lesprogramma als in de organisatie is hier veel aandacht voor.

Aandacht voor creativiteit:

Creatieve kinderen kunnen uiting geven aan hun gevoelens, hun beleving. Dat vinden we belangrijk. In allerlei vormen van expressie proberen we dit te stimuleren. Daarnaast zijn creatieve kinderen in staat om op originele wijze oplossingen te bedenken voor allerlei probleemsituaties.

Veel aandacht voor zelfstandigheidsontwikkeling;

Zelfstandig worden is een belangrijk opvoedingsdoel van de school.

Zelfstandig word je niet alleen maar door te doen wat er van je gevraagd wordt. Zelfstandig word je ook door eigen keuzes te mogen maken:

- *eigen initiatief te mogen nemen
- *verantwoordelijkheid te leren dragen
- *voor je mening uit leren komen

Het klimaat van de school.

De sfeer waarin onze kinderen opgroeien, vinden we van groot belang. Kinderen die graag naar school gaan zijn gemotiveerd om hard te werken.

We proberen die sfeer te scheppen door:

- *een prikkelende omgeving te creëren die kinderen nieuwsgierig maakt aan te sluiten bij de leefwereld van de kinderen door middel van projecten en thema's
- *actief te zijn in de aankleding van de klas en school met werk van de kinderen
- *open, eerlijk, ongedwongen met elkaar om te gaan
- * veiligheid te bieden op de weg naar zelfstandigheid.

In onze onderwijskundige aanpak maken we daar dankbaar gebruik van onder het motto:

Wat je zelf hebt ontdekt vergeet je nooit meer

1.2 Onze doelen

Wanneer de kinderen in groep 8 onze school verlaten zijn ze voorbereid op het vervolgonderwijs. Kinderen die goed voorbereid onze school verlaten laten het volgende zien:

- Goed gebruik weten te maken van de wereld om je heen.
- Doorzettingsvermogen
- Onafhankelijkheid
- In staat tot samenwerken
- Creativiteit
- Zelfkennis
- Integriteit en zelfrespect
- In staat zijn om problemen op te lossen
- Kritisch denken
- Zorg voor je omgeving
- Plezier in leven en werken
- Nieuwsgierigheid en betrokkenheid op leren
- Ambitie
- Op verschillende manieren naar een situatie weten te kijken
- Oog hebben voor risico's

Natuurlijk volgen we de kerndoelen van het onderwijs. Daarbij staat spreek- luister- lees- reken- en schrijfvaardigheid centraal. Maar voorop staat dat kinderen op de Dukdalf een stevige basis van levensvaardigheden ontwikkelen waardoor ze succesvol kunnen deelnemen aan onze samenleving.

Vanuit het Voortgezet Onderwijs krijgen we vaak terug dat onze kinderen zich zelfbewust tonen en met succes op een eigen kompas varen. Dat is precies wat we belangrijk vinden.

1.3 De expeditie

Bij een bergexpeditie zijn veel mensen betrokken. Zo zijn er klimmers, gidsen, leden van het basiskamp, dragers, verzorgers, sponsors en een organisator.

De klimmers

De kinderen bij ons op de Dukdalf zien we als de klimmers. Om hen draait het allemaal. Zij willen in eigen tempo en op eigen manier naar de top klimmen. Onderweg doen ze ervaring en kennis op. Waar nodig krijgen ze hulp, maar in principe moeten ze zelf klimmen!

Kinderen krijgen op de Dukdalf een bepaalde mate van vrijheid in hun leerproces. Die vrijheid betekent niet dat alles kan of mag. In een klas van vijftientig kinderen waarin ieder kind met een eigen opdracht bezig is, kan gemakkelijk chaos ontstaan. Daarom moet er wel rekening met elkaar worden gehouden en is er een werkstructuur noodzakelijk. Bovendien mogen kinderen elkaar niet onnodig storen en moeten zorgvuldig omgaan met het materiaal. We stimuleren dat kinderen elkaar helpen en van elkaar leren. Respect en verantwoordelijkheid dragen voor elkaar vormen samen de basis van een goede samenwerking binnen een succesvolle expeditie.

De gidsen

De leerkrachten zijn de gidsen. Zij zijn verantwoordelijk voor het reilen en zeilen van de expeditie. De gidsen leiden niet alle kinderen volgens een vaste en veilige route naar dezelfde bergtop. Ieder kind wordt uitgedaagd om de berg te beklimmen die bij zijn mogelijkheden past. Om dit mogelijk te maken zorgen de gidsen voor een goede begeleiding en passend gereedschap. Ze proberen richting te geven aan het proces, zetten de koers uit en stimuleren de klimmers vooruit te gaan.

Als een klimmer op eigen kracht de top weet te bereiken, geniet hij daarvan en is hij gereed voor zijn volgende uitdaging.

Leden van het basiskamp

De ouders vormen het basiskamp van de expeditie. Het basiskamp is de plek waar de klimmers altijd op terug kunnen vallen. De klimmers staan er zo nooit alleen voor. Dat is een veilig en noodzakelijk gevoel. De leden van het basiskamp volgen de expeditie nauwlettend en houden in de gaten of de klimmers de juiste begeleiding krijgen en geen onnodige risico's lopen. Indien zij het nodig vinden, nemen zij contact op met de gidsen.

De Dukdalf hecht veel waarde aan de betrokkenheid van ouders bij de school. De ouders kennen hun kind beter dan wie dan ook. Het is belangrijk dat de school en ouders samenwerken bij de opvoeding en het creëren van een goed schoolleven.

De dragers

De dragers zijn de volwassenen die in en buiten de school hand- en spandiensten verrichten en daarmee het onderwijs ondersteunen. Zij vormen de steunpilaren van de expeditie en maken de reis prettig voor zowel de klimmers als de gidsen.

Op de Dukdalf vinden we het belangrijk ouders te betrekken bij diverse activiteiten. Zo kunnen ouders behulpzaam zijn bij mediatheekbeheer, feesten, schoolkampen en andere activiteiten waarvoor extra hulp zeer wenselijk is.

Verzorgers

Het zorgteam neemt de verzorging van de klimmers op zich. Als de klimmers onderweg niet mee kunnen komen, vragen de gidsen aan de verzorgers of

het basiskamp om hulp. De geboden hulp van de verzorgers kan van korte of van lange duur zijn. Het basiskamp wordt altijd betrokken bij de inschakeling van de verzorgers.

Sponsors

De overheid, de gemeente en het schoolbestuur vormen de sponsors van de expeditie. Zij worden nauw betrokken bij de routebepaling en worden geïnformeerd over de resultaten van de klimmers. Op vastgestelde plaatsen onderweg wordt gekeken naar de conditie en de koers van de klimmers.

De organisator

De schoolleiding zien we als de organisator van de expeditie. Zij scheidt de voorwaarden om de expeditie zo succesvol mogelijk te laten verlopen. Zo zet zij in grote lijnen de route uit, voorziet de klimmers van de benodigde uitrusting en begeleidt en inspireert de gidsen. De organisator zorgt voor optimale samenwerking tussen de diverse partijen en houdt in de gaten of de expeditie goed verloopt. Waar nodig stuurt zij bij.

Klimaatveranderingen

De gidsen hebben niet alles in de hand. Zo kan onderweg het weer plotseling veranderen, waardoor de klim naar de top wordt beïnvloed. Er kunnen zelfs klimaatveranderingen ontstaan door overheidsmaatregelen of bijvoorbeeld een lerarentekort.

Een veranderend klimaat kan ook vanuit de omgeving van het kind komen. Een verhuizing, een scheiding van ouders, langdurig verzuim en ziekte zijn voorbeelden van factoren die van invloed kunnen zijn op het leerproces. Ze beïnvloeden de klimmer en soms de hele groep. De Dukdalf zal het kind in dat geval de aandacht geven die het nodig heeft en contact onderhouden met de ouders.

De Dukdalf vindt het heel belangrijk dat invloeden van buitenaf (gewenst of ongewenst) het dagelijkse schoolleven van leerlingen niet hinderen. Welke klimaatveranderingen er ook plaatsvinden, bij de Dukdalf staat het belang van het kind altijd voorop.

1.4 Het Jenaplanonderwijs

Onder wetenschappelijke leiding van professor Peter Petersen (1884-1952) is in de jaren 1924-1950 een school voor onderwijsresearch ontwikkeld. Deze school was verbonden aan de universiteit van de stad Jena.

Petersen was één van de Duitse onderwijsvernieuwers van de jaren '20 die zich na het drama van de 1ste wereldoorlog en de revolutie van 1918 afzetten tegen de klassieke klassikale school. De school moest een democratische leef-werkgemeenschap worden.

Kenmerkend voor Petersen is dat hij eerst keek naar de kwaliteiten van het samenleven om pas daarna de vraag te beantwoorden hoe de nieuwe school er uit zou moeten zien.

Zijn overtuiging was dat bepaalde vormen van samenleven mensen doen groeien en andere vormen verstikkend werken. Er zijn scholen waar kinderen opleven en er zijn scholen waar kinderen onvoldoende groeikansen krijgen. Volgens Petersen zijn er vier grondvormen van samenleven die in een goede menselijke gemeenschap niet gemist kunnen worden. Die grondvormen zijn:

- Gesprek
- Spel
- Werk
- Viering

Deze grondvormen werden als basisactiviteiten de bouwstenen van zijn ideale school. De taak van de school is gesprek-, spel-, werk- en vieringsituaties te creëren met het oog op de persoonlijkheidsontwikkeling van kinderen. De basisactiviteiten vormen zo het stramien van het schoolleven.

Petersen onderzoekt hoe je een school inricht die kinderen leert wat samenleven is en kennis laat maken met het echte leven. In zijn uitwerking kiest hij voor een model waar kinderen van verschillende leeftijden bij elkaar in de klas zitten. De school mag geen gestandaardiseerde eenheidsworst worden. Kinderen en leerkrachten verschillen onderling sterk van elkaar. Die verschillen moet je zoveel mogelijk productief weten te maken. Daartoe organiseert hij op basis van flexibele groepeeringsvormen zoveel mogelijk niveaucursussen.

Het onderwijsexperiment duurt slechts een beperkte tijd. Vanaf 1933 wordt het werk van Peter Petersen door de nazi's ernstig bemoeilijkt. Na 1945 ligt Jena in de Russische zone en moet de school worden gesloten.

In de jaren '60 introduceert mw. Freudenthal-Lutter het Jenaplan onderwijs in Nederland. Het streefmodel van Peter Petersen komt in Nederland direct sterk in de belangstelling te staan door de wijze waarop Petersen op zijn school het zittenblijvers-probleem weet op te lossen. De Jenaplanschool past

uitstekend in de tijdgeest van de jaren '60 en '70 (democratisering) en de opheffing van de scheiding tussen kleuter- en lagere school. In de wet op het basisonderwijs van 1985 vind je veel kenmerken van het Jenaplan onderwijs terug.

Op dit moment zijn er ruim 220 basisscholen in Nederland (3,5 % van alle basisscholen) aangesloten bij de Nederlandse Jenaplan Vereniging (www.jenaplan.nl).

Deze scholen onderschrijven een twintigtal gemeenschappelijke basisprincipes rond mens en samenleving. Tussen de Jenaplanscholen bestaan verder grote onderlinge verschillen.

1.5 Jenaplanschool 'De Dukdalf'

De school is ontstaan bij de ontwikkeling van de Merenwijk eind jaren '70. De naam van de school is natuurlijk verbonden met het water. De school staat aan de rand van het water en kijkt uit over het laagveen. De Dukdalf ontleent zijn naam aan de standvastigheid van de hertog van Alva (Duque de Albe) tijdens de 80-jarige oorlog. De naam van de school staat voor een veilige, stevige en tijdelijke aanlegplaats voor kinderen en ouders als de brug of sluis nog even gesloten blijft en een geleiding van de vaarrichting, waardoor niemand aan de grond loopt.

Al vrij snel na de oprichting van de school ontstond de behoefte bij het team om een vorm van vernieuwingsonderwijs te realiseren. Onder de bezielende leiding van de toenmalige directeur werd gekozen voor de ontwikkeling van een Jenaplanschool. Er werden driejarige stamgroepen gevormd en projectonderwijs ingevoerd. Heel veel materiaal werd zelf ontwikkeld en in de praktijk getest. De school groeide gestaag en bouwde een uitstekende reputatie op. Vele toppen werden bedwongen. De school was voortdurend in beweging.

Ook de Dukdalf kreeg met een wijziging in het onderwijsklimaat te maken. Vanaf de 2^e helft van de jaren '90 hanteert de onderwijsinspectie een andere vorm van toezicht. De kwaliteit van het onderwijs wordt getoetst op efficiëntie, effectiviteit en het gebruik van moderne goedgekeurde onderwijsmethoden voor taal en rekenen. De toetscores worden gebruikt om te kijken of een school voldoende presteert.

Op de Dukdalf verschenen nieuwe lesmethoden die het onderwijs meer standaardiseerden. Het onderwijsprogramma is nadrukkelijk centraal komen te staan. De resultaten van de schoolverlaters in groep 8 mogen gezien worden. De kinderen van de Dukdalf scoren ruim boven het landelijke gemiddelde. De sterke nadruk op het onderwijsprogramma heeft er wel toe geleid dat de individuele ontwikkeling van het kind minder centraal kwam te staan.

Inmiddels is de school er aan toe, vanuit de traditie van het Jenaplan onderwijs, het onderwijs zo te organiseren waardoor de ontwikkeling van het individuele kind weer meer centraal komt te staan. In tien overtuigingen geven we weer wat het Jenaplan onderwijs op de Dukdalf betekent.

1.6 Tien overtuigingen die bepalend zijn voor ons denken en doen in school

1 Door de afwisseling van de basisactiviteiten gesprek, spel, werk en viering ontwikkelen kinderen zich beter en sneller.

Kinderen hebben behoefte aan afwisseling in het dagprogramma. Kinderen leren op allerlei manieren. Leren doe je niet alleen met je hoofd. Wij zorgen steeds voor afwisseling in activiteiten. We volgen niet altijd een strak programma. Kinderen tonen zich actiever in school wanneer ze regelmatig verrast worden. Zo benutten de kinderen de kansen die ze krijgen om hun eigen werk te plannen en te organiseren en zelf op ontdekking te gaan.

2 Ieder kind is uniek en doet mee

Ieder kind mag worden wie het is. We zijn er op gericht om het specifieke in ieder kind naar boven te halen en dit te benoemen. Dat blijkt uit onze rapportages die we voor kinderen en ouders schrijven. Dit helpt ons elkaar beter te verstaan bij de gesprekken over de ontwikkeling van de kinderen. Bovendien zijn we zo beter in staat om af te stemmen op wat een kind nodig heeft om mee te doen.

3 Leren is meer dan presteren

Daarmee bedoelen we dat kinderen in een prettige omgeving moeten vertoeven, waarin zij zich uitgedaagd voelen om iets te gaan ondernemen. Als kinderen zich gezien weten en als het materiaal waarmee ze spelen en werken afgestemd is op wat hen aanspreekt, dan voelen ze zich betrokken bij ons onderwijs. Daardoor gaan ze op zoek naar meer, ze stellen vragen en ontdekken dat ze van hun omgeving kunnen leren.

4 Met elkaar en van elkaar leer je meer dan in het programma is voorgeschreven.

Onze kinderen en ouders brengen kennis en vaardigheden de school binnen: televisie, internet, buitenspel, werk, hobby, boeken en tijdschriften, ervaringen in gezin-, familie- en vriendschapsverband.

Onze school is geen eiland maar staat midden in de maatschappij en het echte leven. Wat en hoe kinderen bij ons leren wordt niet uitsluitend bepaald door de methodes die we hanteren.

5 Samenleven is samen delen

Dagelijks zijn we dicht bij elkaar. Wij vinden het belangrijk dat kinderen ervaren dat samenleven samen delen betekent. We willen bij kinderen het sociale gevoel aanmoedigen door zich vanuit aandacht, respect en interesse te laten inleven in de gevoelens van anderen. Delen wil bij ons ook zeggen kennis vermeerderen. Vanuit kennis delen ontstaan vruchtbare en duurzame vormen van samenwerking waarbij kinderen elkaar verder weten te helpen in allerlei leersituaties.

6 Wereldoriëntatie is leren vanuit beleving en verwondering

Wereldoriëntatie is meer dan het in elkaar weven van de vakken aardrijkskunde, geschiedenis etc., het is de kern van ons onderwijs. Wereldoriëntatie herken je bij ons niet als les of methode. De verschillende methodes voor aardrijkskunde, geschiedenis, etc. gebruiken we wel om de basiskennis te ontwikkelen die je nodig hebt voor wereldoriëntatie. Wereldoriëntatie ontstaat bij ons in de wijze waarop we betekenis geven aan wat er in de wereld om ons heen gebeurt. Vaak is het Dukdalfgesprek ons vertrekpunt. Kinderen dragen zelf onderwerpen of thema's aan, verzorgen presentaties of we werken samen een project of thema uit. We volgen de ontwikkeling van het kind en geven ruimte voor verdieping in wat hen boeit.

7 Onze kinderen onderscheiden zich in hun zelfbewustzijn en zelfkennis.

We stimuleren kinderen om hun innerlijke kracht en eigen kwaliteiten te ontdekken. Dat doen we door kinderen te leren op een eigen kompas te varen. Kinderen die in groep 8 onze school verlaten zijn niet afhankelijk van onze goedkeuring of afkeuring en raken niet in paniek wanneer we even niet zeggen hoe het moet. We leren kinderen eigen keuzes te maken en daar verantwoordelijkheid voor te nemen. Kinderen krijgen bijvoorbeeld de kans om in allerlei situaties zelf te bepalen of iets goed genoeg is. Zelfbewustzijn kan ook doorschieten – arrogantie – of is onvoldoende op zelfkennis gebaseerd. We willen sturend zijn in het ontwikkelen van een gezond zelfbewustzijn.

8 Ouders/verzorgers zijn onze partner bij de realisatie van uitdagend onderwijs en een goed schoolleven.

De school kan het niet alleen. Op de Dukdalf maken leraren, kinderen en ouders samen de school tot een vitale leer- en leefruimte. We verwachten van ouders dat zij regelmatig betrokken zijn bij school en ieder op een eigen wijze een bijdrage levert aan het verlevendigen en verbreden van het onderwijsaanbod en de inrichting van de schoolomgeving.

9 De meester is niet altijd de meester

Kinderen leren heel veel van elkaar, daar zijn de juf en de meester lang niet altijd bij nodig. Veel kinderen bij ons op school beschikken over meesterlijke talenten. Heel vaak koppelen we kinderen die op een bepaald terrein talentvol zijn aan een leerling die zijn talent wil ontwikkelen. De gezelschap werkt begeleid door de meester aan een eigen project of bijzondere taak. Zo leren onze kinderen al kennis en ervaring uit te wisselen. U moet bijvoorbeeld denken aan het nabouwen van een – deels- verborgen constructie van technisch lego, het bouwen van een eigen website, het schrijven van een eigen toneelstuk, portretten schilderen, etc.

10 Op veel vragen weten we het juiste antwoord niet

De Dukdalf geeft gericht aandacht aan levensvragen. We respecteren de zelfstandige levenskeuze.

We vertellen de kinderen niet bij alles hoe de wereld precies in elkaar zit. Wel zijn we gericht op het leren verwoorden van je eigen wereldbeeld, hoe het komt dat je denkt zoals je denkt. Dit gebeurt in de dialoog die zich in de Dukdalf ontvouwt. Afhankelijk wat zich aandient stellen we elkaar

bijvoorbeeld vragen over wat denken is, wat het leven is en of het de moeite waard is, hoe je moet leven, wat geluk is. Maar ook kunnen we het hebben over uitslovers, vriendschap, stoer doen, overbevolking, mooie dingen, de beste vaders, of opvoeding nodig is, kortom over vragen die we samen de moeite waard vinden om te stellen en te onderzoeken.

2 HOE ZIET HET ONDERWIJS ER UIT ?

2.1 Individueel gericht onderwijs

We begeleiden kinderen bij hun totale ontwikkeling. We werken op gestructureerde wijze aan kennisverwerving, het ontwikkelen van sociale en expressieve vermogens en de lichamelijke ontwikkeling. We gaan niet uit van een gemiddeld kind of een gemiddelde groep. We kijken steeds naar wat ieders individuele mogelijkheden zijn en spelen daar op in. Individueel gericht onderwijs betekent dat we onze kinderen goed moeten leren kennen.

2.2 Stamgroepen, jaargroepen en bouwen

Een stamgroep bestaat uit een klas met kinderen van twee opeenvolgende jaargroepen. De stamgroep is heterogeen samengesteld naar leeftijd, geslacht, niveau en sociale achtergrond. De stamgroep is de centrale groep waarin het kind leeft, werkt, speelt en leert.

Een jaargroep zijn de kinderen die in het zelfde schooljaar zitten. Dit is alleen het geval met jaargroep 8.

Op de Dukdalf maken we onderscheid tussen de onderbouw (groep 1/1+, 2/3), de middenbouw (groep 4/5) en de bovenbouw (groep 6/7 en 8).

De kinderen van alle groepen werken tijdens de instructieperiode hoofdzakelijk in de stamgroep. Tijdens de blokperiode werken kinderen ook buiten hun stamgroep (zie blz. 23).

Het werken in stamgroepen heeft grote voordelen. Doordat er in een groep jongere en oudere kinderen zijn is er meer gelegenheid voor natuurlijk sociaal leren. Jongere kinderen leren als vanzelf van de ouderen. Terwijl de oudere kinderen leren om mede verantwoordelijkheid te nemen voor het functioneren van de jongste kinderen. Doordat een kind twee jaar in de stamgroep doorbrengt en in principe in die periode dezelfde stamgroepleerkracht heeft ontstaat er een stuk continuïteit in de begeleiding van de kinderen.

In de onderbouw proberen we de groepsgrootte op 25 kinderen te houden.

2.3 Ritmisch weekplan en werkvormen gesprek, spel, werk en viering

Zoals eerder beschreven gaat het Jenaplanonderwijs er vanuit dat de kernactiviteiten van gesprek, spel, werk en viering de bouwstenen van het onderwijs en de samenleving vormen. Deze activiteiten volgen elkaar op volgens een wisselend ritme. We hanteren op de Dukdalf geen vakkenrooster. In plaats daarvan spreken we van een 'ritmisch weekplan'. Dat is een uitgekiende afwisseling van inspannende en ontspannende individuele en gezamenlijke leeractiviteiten in de vorm van gesprek, spel, werk en viering.

GESPREK

Praten is één van de belangrijkste uitdrukingsmogelijkheden. Door een gesprek kunnen mensen dichterbij elkaar komen. Groepsgesprekken maken een groep hechter. Dit is een kind ook te leren. Vandaar dat bij ons het gesprek een belangrijke plaats inneemt. Het gesprek regelt op een unieke manier de communicatie tussen mensen.

Het gesprek op school vindt o.a. plaats in de kring. Door onze opstelling laten we zien dat we bij elkaar horen. Doordat we allemaal een gelijkwaardige plaats in de kring hebben en elkaar goed kunnen zien, is het duidelijk dat wanneer iemand iets zegt dit ons ook allemaal aangaat.

Het naar voren durven treden in gezelschap en het leren luisteren naar anderen, is belangrijk voor nu en voor later op weg naar volwassenheid. Het ordenen van gedachten en het duidelijk zeggen wat je bedoelt, heeft een belangrijke taalvormende waarde. We streven ernaar dat in gesprekken alle deelnemers gelijkwaardig zijn.

□ Op De Dukdalf onderscheiden we o.a. thematische kringgesprekken, observatiekringen, lees- of verhaalkringen, actualiteitenkring, discussie kringen, verslagkringen en planningskringen.

- Er is gerichte aandacht voor gespreksdoelen, regels en taken.
- Gesprekken vinden ook plaats in kleine groepjes, bijv. de tafelgroep. In dergelijke gesprekken gaat het om:
  - samen overleggen en beslissen;
  - het bespreken van ervaringen;
  - meningsvorming.
- Maar bovenal praten, spelende en werkende kinderen en leerkrachten op informele wijze met elkaar. De kinderen moeten zich aan een paar regels houden, bijvoorbeeld: "Je moet iemand laten uitpraten".

WAT LEREN DE KINDEREN VAN EEN KRINGGESPREK?

- goed naar elkaar te luisteren
- hun gedachten, op een voor andere kinderen begrijpelijke manier, onder woorden te brengen
- hun emoties onder woorden te brengen, zonder anderen te kwetsen
- iets op een goede manier te vragen
- op een duidelijke manier problemen onder woorden te brengen
- duidelijk te vertellen wat ze van iets vinden.

Een gesprek is bij ons geslaagd wanneer we elkaar verrassen of nieuwsgierig weten te maken. Wie kijkt ziet dat kinderen tijdens een gesprek vaak op het puntje van hun stoel zitten. De stamgroepleerkracht is er op gericht om steeds meer op de achtergrond te staan tijdens het gesprek. Onze kinderen zijn na verloop van jaren goed in staat om een gesprek zelf te sturen of te leiden.

SPEL

We zien spel vooral als een prikkelende en uitdagende activiteit, waaraan we ons willen overgeven. Vooraf weet je bij een spel niet precies wat de uitkomst of het effect van je inspanning zal zijn. Bij een spel gaat het vaak om strategie. Zowel in de klas als daarbuiten zorgen we er voor dat kinderen dagelijks kunnen spelen. We signaleren wanneer een kind niet tot spelen komt.

Het spel is zeer belangrijk voor een evenwichtige emotionele ontwikkeling. Door het spel vindt een kind mogelijkheden om indrukken en gevoelens die het heeft opgedaan, te verwerken. Het kan zijn angsten en boosheid kwijt,

het kan zijn plezier en blijdschap uiten.

Het spel is eveneens van belang voor de sociale ontwikkeling. Door het spel kunnen kinderen zichzelf en elkaar leren kennen en accepteren. Ze leren rekening houden met elkaar, teleurstellingen te verdragen, enz.

Het spel kent vele vormen: van huishoek tot het uitvoeren van zelf geschreven toneelstukjes. We kunnen onderscheid maken tussen vrij, begeleid en geleid spel.

De rol van de leerkracht is dus steeds verschillend. Een speelse houding van de groepsleiding vormt een belangrijke factor in de ontwikkeling van spel in de school. Zij of hij moet ook zelf kunnen spelen!

Spel is een oermenselijke activiteit. Zonder spel ben je geen mens en daarom geven wij spel een vaste plaats in het totale onderwijs op onze school. Spel is belangrijk voor kleuters, maar ook voor oudere kinderen en volwassenen.

WAAROM IS HET ZO BELANGRIJK?

- omdat ervaringen van kinderen en mensen ingepast kunnen worden
- omdat het fantasie en creativiteit een kans geeft
- omdat er een spelhouding kan groeien
- omdat er plaats is voor gevoelens en uitingen naar andere mensen en de ontwikkeling van waarden en normen.

Dit zijn zeer belangrijke zaken voor de evenwichtige groei van elk kind. Spel heeft daarom binnen het Jenaplan zijn eigen plaats:

- het gesprek (bv. spelkring, toneel in de kring)
- het spel om het spel (bv. vrij spel in de pauze, bewegingsspel)
- het werk (bv. leerspelen)
- de viering (bv. weeksluitingen en andere vieringmomenten)

Al spelend kunnen zelfstandigheid, samenspel en samenwerking tot hun recht komen. De groepsleiding bevordert dit. Kinderen verwerven ook nieuwe mogelijkheden door spel bv. vrijspelen, leerspelen, regelspel (sport en spel) en toneelspel. Dergelijke vormen van spel geven de mogelijkheid om vaardigheden in verstandelijk en sociaal opzicht te verwerven maar... het-niet-op-nut-gericht-zijn is het meest kenmerkende voor spel. Binnen de Jenaplanschool behoudt spel dan ook zijn eigen plaats, niet alleen als vrij spel, maar als wezenlijk deel van het schoolgebeuren.

WERK

Werken is ons verzamelwoord voor bezigheden die op een bepaald resultaat gericht zijn. Bij een werkopdracht weten kinderen vooraf wat het doel en de uitkomst van de opdracht is. Kinderen oefenen heel gericht door lees-, taal-, reken- en schrijfoopdrachten. Oefenen betekent bij ons werken.

Zoals op alle scholen vindt het werken plaats, na voorbereidende instructie.

De belangrijkste vormen waarin 'werk' een centrale plaats inneemt zijn:

- Het blokperiode, een aaneengesloten tijd waarin de kinderen kunnen werken aan dag- en/of weektaken. Hierin wordt bijvoorbeeld een taalopdracht gemaakt, geschreven, gelezen of de leeskring of verslag wordt voorbereid.
- De instructie voor het rekenen, spelling, taal en begrijpend lezen vinden plaats op jaargroepniveau.
- Instructie en verwerkingsmomenten in de diverse vak- en vormingsgebieden
- Werk ten behoeve van de school, zoals opruimen, schoonmaken, het plein en omgeving netjes houden, enz.

Tijdens het werken wordt er individueel of samen gewerkt. Een belangrijk deel van de dag wordt in beslag genomen door werk.

Werk is: doelgericht bezig zijn met leeractiviteiten. Dit geldt voor onder-, midden- en bovenbouw. In de onderbouw wordt thematisch ervaringsgericht/ontwikkelingsgericht gewerkt. Het spelend leren van de onderbouw loopt in de middenbouw wat terug en is in de bovenbouw meer taakgericht geworden.

In de situatie werk leren de kinderen om te gaan met de eisen die volwassenen aan hen stellen en aan eisen die ze zichzelf leren stellen. Dit geldt t.a.v. afspraken, regels en verplichte leerstof. De groepsleiding zorgt ervoor dat de kinderen leren hun eigen mogelijkheden zoveel mogelijk te ontdekken en te ontwikkelen.

Dat betekent dat het ene kind sneller werkt dan het andere. Ook dat het ene kind meer hulp nodig heeft dan een tafelgenoot. Bovendien zullen niet alle kinderen precies dezelfde leerstof doorwerken of er allemaal op dezelfde tijd of dezelfde manier mee bezig zijn. Dit noemt men differentiatie.

Dit vindt plaats tijdens de stilwerkperiode (instructie) en de blokperiode. Werk kunnen we namelijk onderverdelen in: stilwerkperiode (instructie) en de blokperiode.

INSTRUCTIE

Hierin leren de kinderen systematisch de basisstof onder directe leiding van de leerkracht. Voorbeelden zijn: lezen, schrijven, taal / spelling en rekenen. Op het bovenste gedeelte van het planbord staan alle instructievakken. Daarbij staat aangegeven wat de kinderen moeten maken en waar ze de opdracht kunnen vinden.

BLOKPERIODE

In de blokperiode leren kinderen werken op hun eigen niveau met daarbij de ontwikkeling van eigen verantwoordelijkheid voor: wat ga ik doen, wanneer, met wie en waar.

Essentieel is daarbij het sociale leren, met name het elkaar helpen en samenwerken. Kinderen zijn - als hen duidelijk is wat van hen verwacht wordt en daarvan ook zoveel mogelijk de zin kunnen inzien - in staat hun eigen werk te organiseren. Misschien is voor hun voortgezette scholing dat wat ze in de blokperiode leren wel het belangrijkste dat ze in hun basisschoolperiode leren. De blokperiode bestaat dan uit allerlei activiteiten, die betrekking hebben op alle ontwikkelingen en een beroep doen op de meervoudige intelligenties.

Door kinderen aan te spreken op hun behoefte aan beweging, samen zijn, leiding en zelfstandigheid voelen zij zich gerespecteerd en betrokken. Door aan te sluiten bij de behoefte en de ontwikkeling van kinderen wordt gestimuleerd dat kinderen komen tot zelfverantwoordelijk leren.

De aspecten die bij de blokperiode aan bod komen, zijn:

- Relatie tussen de lessen, de blokperiode en wereldoriëntatie
- Van zelf werken, zelfstandig werken, zelfstandig leren naar zelfverantwoordelijk leren
- Opbouw van vaardigheden in de verschillende bouwen
- Het organiseren van een zinvolle blokperiode
- De rol van de leerkracht van instructeur naar begeleider

De blokperiode bestaat onder andere uit de volgende onderdelen:

- Rekenopdrachten
- Computeropdrachten
- Fotografie
- Techniekopdrachten
- Bouwopdrachten (lego/kapla/knex)
- Leeshoek
- Schrijfopdrachten
- Luisterhoek
- De rode dozen
- Hoekenwerk in de onderbouw

TAKENKAART

In de onderbouw wordt meteen begonnen met het inoefenen van registratie van opdrachten.

Wanneer de kinderen gewend zijn met het zelfstandig werken, dan leren wij de kinderen zelfstandig te plannen met een takenkaart. Op deze takenkaart staan alle instructietaken onder moettaken. Deze taken moeten door de kinderen aan het einde van de week afgerond zijn. Een week loopt van donderdag tot woensdag.

Op de takenkaart staan ook keuzetaken. Dit zijn de blokperiode opdrachten. De -alleen voor mij- taken zijn taken die per leerling verschillend zijn. Er staat bijvoorbeeld extra oefeningen voor rekenen indien dat voor het betreffende kind noodzakelijk is.

VIERING

Feest vieren is ook iets wat je bij ons moet leren. We grijpen van alles aan om te vieren. Elke viering vraagt iets van voorbereiding. Of je nu een verjaardag viert of de week feestelijk afsluit, feesten gaat niet vanzelf. Daar moet je bij ons ook met elkaar moeite voor willen doen. Een feest is bij ons nooit routine. Van elk feest willen we een gebeurtenis maken die doorleefd wordt en je bijblijft.

Als een van de opvoedkundige situaties binnen het Jenaplanonderwijs neemt de viering een belangrijke plaats in. In het werkplan van de school heeft de viering een vaste plek. De nadruk ligt op het samen iets vieren in een goede sfeer. Het samen vieren, actief bezig zijn en beleven van een feestelijke gebeurtenis geeft een groot gevoel van saamhorigheid.

De viering wordt in het algemeen door de kinderen voorbereid en uitgevoerd, maar soms ook door volwassenen. Dit kan gebeuren in de hele school, in een gedeelte van de school, in een bouw of in een stamgroep.

Sinterklaas, Kerstfeest, verjaardagen van kinderen en groepsleiding en het afscheidsfeest voor de schoolverlaters vinden in het algemeen op de meeste scholen plaats, maar hebben extra nadruk op Jenaplanscholen.

Daarnaast kent men vanouds in de Jenaplanscholen nog bijzondere vieringen zoals:

- weeksluitingen
- workshops
- andere bijzondere vieringen, zoals bouwvieringen.

In vieringen leren kinderen waarderen wat zijzelf en anderen beleefd en gemaakt hebben. Dit krijgt vorm in bijv: muziek, dans, toneel, film, tekeningen, teksten, knutselwerk, enz.

De opvattingen van de school over religie en maatschappij kunnen van invloed zijn op de manier waarop vieringen plaatsvinden. De tien overtuigingen geven dan ook het kader aan waarbinnen wij willen vieren. Dat betekent bijv. dat de inhoud van de vieringen moet getuigen van respect voor elkaar en voor het verschillend zijn van kinderen en volwassenen. Ook dat kritisch gekeken wordt naar de maatschappij om ons heen. Tenslotte geven vieringen de mogelijkheid om te proberen de diepere zin achter de dingen te ontdekken of weer te geven.

Vieren is het samen beleven en delen van gevoelens en ervaringen. Dat betekent dat het op het ene moment dolle pret kan zijn, maar dat er ook plaats is voor ademloze stilte. Als schoolgemeenschap weten we ook vierend vorm te geven aan verdriet en rouw. Op de Dukdalf wordt het ritme sterk bepaald door de vieringen.

DE VOLGENDE DRIE UITGANGSPUNTEN HANTEREN WIJ

1. Leren

Het leren begint met kennismaken. De school biedt een vast kader van onderwerpen (leerinhouden) en activiteiten waarmee de kinderen moeten kennismaken. Daarnaast bieden we ruimte voor exploratie naar eigen inzicht en interesse. Na kennismaken is er tijd voor onderzoeken en verkennen. Wat kan ik doen met de kennis en de vaardigheden? Geleidelijk worden nieuwe begrippen en vaardigheden vertrouwd. Expliciete kennis wordt impliciete kennis, de kennis wordt een onlosmakelijk deel van jezelf.

2. Samenwerken

Samenwerken is het vermogen een dialoog aan te gaan, om vanuit de dialoog samen iets te maken dat de kracht in het individu overstijgt. Samenwerking ontstaat daar waar ieder zich verantwoordelijk voelt voor het geheel, waar men nieuwsgierig is naar anderen en bereid is met anderen rekening te houden. Het gaat niet vanzelf; het moet worden geleerd en georganiseerd zowel in de groep als in de school.

3. Creëren

Met leren alleen is het onderwijs nog niet klaar. Hoe meer kennis en vaardigheden het kind krijgt, hoe meer er gebouwd kan worden aan nieuwe mogelijkheden. Dat bouwen begint met verbeelding. Het begint met een idee, een fantasie. Woordjes worden een verhaal, een beweging een dans, muziek wordt een musical, een ergernis een opvatting, een proefje een experiment. Een uitnodigend en stimulerend klimaat is hiertoe een voorwaarde.

In ons onderwijs zoeken we naar een goede balans tussen de aandacht voor de cognitieve (kennis) ontwikkeling en de sociaal/emotionele en creatieve ontwikkeling van de kinderen. Die balans vinden we door ons te richten op de volgende aspecten:

- We motiveren leerlingen door aan te sluiten bij de leef- en belevingswereld van de kinderen.
- Tijdens onze lessen laten we leerlingen meedenken en meedoen.
- We laten kinderen structureel terugkijken naar hun werk en/of gedrag. Leren door reflecteren.
- We stimuleren een zelfstandige werkhouding.
- We zorgen voor afwisselende werkvormen, waarin verschillende manieren van leren aan bod komen en kinderen zich betrokken voelen.
- We stimuleren eigen initiatief en creativiteit van leerlingen.

Bij dit alles zorgen we voor een plezierig pedagogisch klimaat waarin kernwoorden als regels, acceptatie, respect, verantwoordelijkheid,

discipline, stimuleren en uitdagen van belang zijn.

De Dukdalf geeft, binnen de mogelijkheden die ze heeft, prioriteit aan:

- a) de groepsvorming en de sociale processen die daarbij spelen: we willen kinderen een veilige basis geven;
- b) het vergroten van zelfvertrouwen en zelfstandigheid van kinderen;
- c) de ontwikkeling van kennis in en het gedifferentieerd aanbieden van de hoofdvakken (spreken, lezen, rekenen, spelling, taal);
- d) het ontwikkelen van creativiteit in denken, praten, expressie met name toneel en muziek. Vooral dit laatste punt krijgt extra aandacht in de vorm van een weeksluiting.

De leeromgeving

- Het creëren van een ontspannen sfeer in de klas. Een ontspannen sfeer geeft het kind vertrouwen, veiligheid en het is motivatiebevorderend
- Er bestaat orde en regelmaat: er zijn duidelijke afspraken over wat wel en niet mag
- Er is sprake van een veilige leeromgeving (zowel fysiek, sociaal-emotioneel als cognitief). Daar waar de veiligheid in het geding is, worden leerlingen, ouders en leerkrachten aangesproken op hun gedrag niet op hun persoon
- De technologische ontwikkeling waar kinderen al jong vertrouwd mee raken passen wij toe in het onderwijs.

Een creatieve school

Op De Dukdalf wordt elke vorm van creativiteit gestimuleerd zoals: muziek, dramatiseren, knutselen, tekenen, boetseren, schilderen, technologie...

De kinderen leren ook respect te hebben voor elkaars werk. We durven ook met onze creativiteit naar buiten treden door bijvoorbeeld tentoonstellingen, workshops en de musical / eindvieringen.

Wat is creativiteit?

Creativiteit moet niet gezien worden als louter een aspect van het denken: het is evenzeer een element van het handelen, van het nemen van besluiten en communiceren. Creativiteit is eigenlijk vooral een levenshouding.

Iemand die creatief is, moet de volgende eigenschappen in zich hebben:

- **oplossende geest**
- **origineel kunnen denken**
- **open staan voor indrukken**
- **accepteren van tegenslagen**
- **flexibel kunnen werken**
- **niet meteen een oordeel hebben**
- **keuzes kunnen maken**

Creatief denken is een geheel van denkattitudes, denkvaardigheden, denktechnieken en denkprocessen die de kans op patroon doorbreking, het leggen van nieuwe verbindingen in onze hersenen vergroten.

Creativiteitsontwikkeling

De creativiteitsontwikkeling beperkt zich bij ons op school niet alleen tot de "creatieve" vakken als muziek, tekenen en handvaardigheid. Ons streefdoel is de kinderen zó te begeleiden, dat zij zich in diverse situaties op een persoonlijke manier kunnen uiten.

Een paar keer per jaar leveren alle groepen een bijdrage aan vieringen. Zo nemen kinderen deel aan **weeksluitingen**, Sinterklaas, Kerstmis, Play-back, Pasen, de kinderboekenweek, verjaardagen, **workshops** en verschillende **projecten**.

Bij de vakken tekenen en handvaardigheid wordt gestimuleerd dat, naast het aanleren van technieken door het ontwikkelen van een eigen visie en stijl, elk kind op den duur in uitbeelding en/of vormgeving iets "persoonlijks" presenteert. In de hal of in de klas kunt u de nieuwe werkstukken bewonderen.

Ook bij de vakken taal, rekenen en bewegingsonderwijs maakt creativiteitsontwikkeling deel uit van onze aanpak. Bij het houden van een voordracht, het schrijven van een opstel of het maken van een gedicht is er oog voor het creatief gebruiken van onze taal en het ontwikkelen van een eigen stijl. Bij ons reken- wiskundeonderwijs is het zoeken naar creatieve, "eigen" oplossingen van de kinderen één van de pijlers van de didactiek.

In ons onderwijs zoeken we naar een goede balans tussen de aandacht voor de cognitieve (kennis) ontwikkeling en de sociaal/emotionele en creatieve ontwikkeling van de kinderen. Die balans vinden we door ons te richten op de volgende aspecten:

We motiveren leerlingen door aan te sluiten bij de leef- en belevingswereld van de kinderen.

Tijdens onze lessen laten we leerlingen meedenken en meedoen.

We laten kinderen structureel terugkijken naar hun werk en/of gedrag. Leren door reflecteren.

We stimuleren een zelfstandige werkhouding.

We zorgen voor afwisselende werkvormen, waarin verschillende manieren van leren aan bod komen en kinderen zich betrokken voelen.

We stimuleren eigen initiatief en creativiteit van leerlingen.

Bij dit alles zorgen we voor een plezierig pedagogisch klimaat waarin kernwoorden als regels, acceptatie, respect, verantwoordelijkheid, discipline, stimuleren en uitdagen van belang zijn.

Met deze impuls van ons onderwijs m.b.t. creativiteit willen wij tegemoet komen aan het vermogen iets nieuws te scheppen door gebruik te maken van de eigen verbeeldingskracht. Op deze wijze komen we tegemoet aan onze visie dat iedereen min of meer creatief is.

Het gaat bij creativiteit om de wisselwerking tussen persoonlijke gedachten en de verschillende culturele contexten, ook bij kinderen. Door hier de nadruk te leggen, wordt het begrip tot de juiste proportie teruggebracht.

Het personeel

Maakt onderdeel uit van een respectvolle en veilige omgeving:

- Er is een open communicatie onder en met elkaar waarin iedereen zijn zegje kan doen zonder het gevoel te hebben niet serieus genomen te worden
- Men staat open voor elkaars meningen en respecteert en accepteert deze
- Er zijn heldere afspraken: doe wat je zegt en praat over wat je doet
- Is een professioneel gekwalificeerd team: dit betekent dat het personeel bereid is zich te scholen en te ontwikkelen (als team en als individu)
- Krijgt de kans om talenten te ontplooien waarbij we inspelen op individuele mogelijkheden en waar dat kan, gebruik te maken van ieders specialiteit binnen de school

- De leerkrachten benaderen de kinderen met een hoog verwachtingsniveau.

De praktische vertaling

De geformuleerde missie, visie en uitgangspunten hebben invloed op de formulering van het pedagogisch concept, het onderwijs, de organisatie, leeromgeving, het gebouw, samenwerking met andere organisaties, de begeleiding.

Het pedagogisch concept

- Het leren respecteren en waarderen van verschillen tussen leerlingen
- Leerlingen krijgen de kans om talenten te ontplooien naar de individuele capaciteiten
- Leerlingen leren positief kritisch denken
- Leerlingen leren samen te werken
- Leerlingen ondersteunen naar volwassenheid
- Consistente lijn in het pedagogisch handelen, gedragen door alle teamleden
- Goede communicatie met de ouders/verzorgers.

Het onderwijs

- Er is sprake van doorgaande ononderbroken leerlijnen die de ontwikkeling van kleuter tot jeugdige ondersteunt
- De basiskennis zoals omschreven is in de kerndoelen van het onderwijs brengen wij op doelmatige wijze aan en wel zodanig dat ieder kind met succes aan het voortgezet onderwijs kan deelnemen en zelfstandig de wereld kan verkennen. Van belang hierbij is dat niet ieder kind even snel over deze basiskennis kan beschikken
- Er is daarnaast een mate van vrijheid voor het kind om zich te verdiepen en te verbinden met onderwerpen van eigen keuze
- Er is sprake van groepsgericht onderwijs, met een respect voor de individualiteit van het kind
- Thema's en projecten vinden plaats in interactie met de leefomgeving van het kind
- Het aanbod van onderwijs kenmerkt zich door diverse werkvormen.

2.5 ICT ONDERWIJS

Op de Dukdalf is de computer net zo gewoon als de telefoon. Overal binnen school zijn computers aangesloten op het netwerk en hebben de kinderen onder begeleiding direct toegang tot een schone internetomgeving.

De computers staan in de lokalen opgesteld en zowel in het hoofdgebouw en het bijgebouw is tevens een digitaal trapveld ingericht.

Dat wil zeggen dat we op twee plaatsen een serie werkstations buiten de klas hebben opgesteld. Daar kunnen kinderen groepsoverstijgend werken aan gevarieerde opdrachten.

Door ICT realiseren we een onderwijsomgeving waardoor kinderen zelfstandig zowel op school als thuis kunnen leren.

Ook kunnen de kinderen vanaf groep 5 digitale opdrachten maken die op de leerlingenpagina van onze website staan vermeld. Deze opdrachten kunnen alleen worden uitgevoerd met behulp van de computer en internet.

Via deze opdrachten maken we informatie voor kinderen toegankelijk. Kinderen leren via ICT hoe ze systematisch gegevens verzamelen.

Groep 6 neemt deel aan het diploma veilig internet dat ieder jaar in januari start.

INTERNET OP SCHOOL

De kinderen van onze school kunnen gebruik maken van internet. Wij hebben ervoor gekozen de kinderen vanaf groep 5 die mogelijkheid te bieden.

Wij maken gebruik van de zoekmachine van kennisnet. Kinderen kunnen echter ook andere zoekmachines gebruiken met toestemming van de leerkracht.

Wij maken nog geen gebruik van email en / of chatten voor leerlingen.

Kinderen maken gebruik van het internet ter verrijking van het onderwijs: om informatie te zoeken. De software en boeken die in ontwikkeling zijn verwijzen meer en meer naar internetsites voor aanvullend, actueel of alternatief materiaal.

Internetactiviteiten worden hiermee steeds meer onderdeel van methodes en leergangen. De software bij methodes kan in de toekomst door kinderen ook via internet benaderd worden.

AFSPRAKEN COMPUTERGEBRUIK

Ik geef nooit persoonlijke gegevens van mezelf of van school door

Ik vertel het mijn leerkracht wanneer ik op een verkeerde site kom

Ik maak geen afspraken op het internet met onbekenden

Ik download, game, chat, email of msn niet

Ik bestel niets via internet

Ik vraag eerst aan mijn leerkracht of ik mag internetten en/of printen

Ik surf niet op verkeerde sites

Ik pest niet, dus ook niet op internet

Ik zoek iemand waarmee ik kan praten wanneer ik in de problemen kom op internet

Mocht u ideeën of vragen hebben rond ICT toepassingen, neemt u dan contact op met onze webmaster.

(tevens de beheerder van de website : www.dukdalf-leiden.nl)

Op de schoolwebsite vindt u foto's van de verschillende activiteiten op of buiten onze school.

Volgens de Wet op Privacy mogen wij foto's plaatsen op onze schoolwebsite. We publiceren geen achternamen, adressen en telefoonnummers op de site.

LET OP: bezwaar bij plaatsing foto's

Mocht u bezwaar hebben tegen plaatsing van een bepaalde foto of heeft u liever niet dat uw kind wordt gefotografeerd, wilt u dit per e-mail aan de webmaster laten weten: webmaster@dukdalf-leiden.nl

Geeft u duidelijk aan om welke foto(`s) of om welke leerling het gaat.

U kunt ook telefonisch contact opnemen met de school. De foto(`s) zullen dan zo spoedig mogelijk verwijderd worden van onze website.

2.6 Hoe wordt de ontwikkeling van kinderen gevolgd?

Op de Dukdalf willen we graag de vinger aan de pols houden. Ieder kind kent een eigen ontwikkeling en daarover willen we ouders goed en tijdig informeren. We toetsen de ontwikkeling van kinderen op gevarieerde wijze. Over de uitkomsten daarvan worden u en de kinderen regelmatig geïnformeerd:

Rapportage

Drie keer per jaar informeert de stamgroepleerkracht u over de ontwikkeling van uw kind via een rapportage. Het derde rapportgesprek is facultatief. Verder is het altijd mogelijk dat op verzoek van de ouders en/of de stamgroepleerkracht een gesprek over de vorderingen plaats vindt.

De data waarop de rapporten worden uitgereikt staan in de kalender. In groep 1/1+ en groep 2/3 maken we gebruik van het Ontwikkelings Volg Model om de ontwikkeling van de kinderen te registreren. Het Ontwikkelingsmodel Jonge Kinderen is een verfijnd observatiesysteem met ontwikkelingslijnen en specifieke observatiepunten. Allerlei aspecten van de kindontwikkeling zijn in de vorm van ontwikkelingslijnen uitgewerkt. De ontwikkelingslijnen zijn uitgesplitst in een aantal fasen die nauwgezet omschreven zijn. Naast de registratie van het ontwikkelingsverloop worden bij elke ontwikkelingslijn daarbij passende observatiepunten aangegeven, zodat persoonlijke verbijzonderingen van het kind m.b.t. zijn gedrag kunnen worden vastgelegd. Op deze wijze komt het unieke van elk kind tot uiting. Het instrument wordt gebruikt in de dagelijkse onderwijscontext bij verschillende activiteiten en in gevarieerde situaties. De registratie is niet gebaseerd op toetsen die afgenomen moeten worden, maar op het observeren van de ontwikkeling en het gedrag door de leraar in voor jonge kinderen vanzelfsprekende situaties. Naast de registratie van het ontwikkelingsverloop en het gedrag worden handreikingen gegeven voor diagnostisch onderzoek, de individuele handelingsplanning en een planmatig aanbod op groepsniveau. Het OVM wordt halfjaarlijks bijgehouden en met de ouders besproken.

Extra gesprek stamgroepleerkracht

Naast de vastgestelde rapportage en gespreksmomenten is er vanzelfsprekend de mogelijkheid om een stamgroepleerkracht te spreken. We kennen geen speciale spreekuren, dus u kunt altijd een afspraak maken.

Stamgroepavond

Afhankelijk van de behoefte kan er een stamgroepavond georganiseerd worden. Tijdens deze avond praten we gezamenlijk over allerlei zaken die zich in de groep afspelen. U kunt allerlei vragen stellen. De avond wordt mede voorbereid door de contactouder (zie ook hoofdstuk 3.4) van de stamgroep.

Cito toetsen

Vanaf het moment dat de kinderen in groep 2 zitten, worden er diverse landelijk genormeerde Cito-toetsen afgenomen. De uitkomsten daarvan worden opgenomen in het leerlingvolgsysteem. De score van een Cito-toets vergelijkt een kind met leeftijdsgenoten en geeft aan hoe een kind ten opzichte van leeftijdsgenoten presteert. De Cito-toetsen hebben een signaalfunctie en brengen goed in beeld hoe een kind zich tussen twee meetmomenten heeft ontwikkeld. De leerkrachten gebruiken de uitkomsten van de Cito-toetsen om hun onderwijsaanbod beter af te stemmen op ieder individueel kind. De uitkomsten van een Cito-score is voor ons losgekoppeld van de inspanningen die een kind levert om zo goed mogelijk te presteren. De uitkomsten van een Cito-toets zegt namelijk niets over hoe een kind bij ons met zijn werk bezig is.

Op dit moment maken we gebruik van de volgende Cito-toetsen :

- Taal voor kleuters
- Ordenen
- Woordenschat
- 3 minuten toets (lezen)
- Leestechniek
- Rekenen en wiskunde
- Spelling
- Begrijpend lezen
- Entreetoets groep 7
- Eindtoets groep 8

Methode afhankelijke toetsen

Naast de Cito-toetsen maken we tevens gebruik van allerlei toetsen die in de gebruikte methodes zijn opgenomen. Ook deze uitkomsten leveren een beeld op hoe uw kind met de leerstof weet om te gaan.

2.7 Leerlingdossiers

Van ieder kind wordt een leerlingdossier aangelegd. Deze dossiers worden beheerd door de Intern Begeleider (IB'er). In het leerlingdossier zijn opgenomen:

- leerlingvolgblad met recente naam- en adresgegevens;
- intakeboekjes;
- rapportboekjes;
- verslagen van oudergesprekken;
- verslagen van speciale hulpverlening (indien van toepassing);
- overdrachtgegevens bouwverlaters;

- resultaten van onderzoeken (indien van toepassing);
- correspondentie met betrekking tot het kind.
- afspraken n.a.v. leerlingbesprekingen

De leerlingdossiers zijn toegankelijk voor de stamgroepleerkracht, het zorgteam en de schoolleiding. Ouders en verzorgers kunnen op verzoek inzage krijgen in het dossier van hun kind.

2.8 Wat nu als uw kind afwijkt van het gemiddelde?

We streven ernaar, dat iedere leerling zich ononderbroken kan ontwikkelen en ontplooiën. Omdat we te maken hebben met verschillen, moet het onderwijsleerproces zo ingericht worden, dat dit ook mogelijk is. In de eerste plaats moeten de leerkrachten daarom de leerlingen goed kennen (wat is hun niveau?). Daarna moeten de leerlingen goed gevolgd worden: hoe verloopt het ontwikkelproces? Daar waar nodig volgt zorg en begeleiding. Deze zorg kan gericht zijn op leerlingen die wat minder kunnen, maar ook op leerlingen die wat meer kunnen. Om het ontwikkelproces te volgen, hanteren we het CITO-LVS. Leerlingen met een E- of D-score, en leerlingen met een A-plus-score komen in aanmerking voor extra zorg. De centrale figuur bij zorg en begeleiding is de leraar. Onze afspraken (zie onderstaande kwaliteitskaart) zijn:

- 1 De leerkrachten kennen de leerlingen
- 2 De leerkrachten signaleren vroegtijdig welke leerlingen zorg nodig hebben
- 3 Ouders worden betrokken bij de (extra) zorg voor hun kind
- 4 Externe partners worden –indien noodzakelijk- betrokken bij de zorg voor leerlingen
- 5 De school gebruikt een samenhangend systeem van instrumenten en procedures voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen
- 6 Op basis van een analyse van de verzamelde gegevens, bepaalt de school de aard en de zorg voor zorgleerlingen
- 6 De school voert de zorg planmatig uit
- 7 De school gaat de effecten van de zorg na
- 8 De intern begeleider coördineert de zorg en begeleiding

Wanneer duidelijk wordt dat de ontwikkeling van uw kind nadrukkelijk afwijkt van het gemiddelde onderzoeken we wat de oorzaak daarvan kan zijn. Bij een dergelijk onderzoek is altijd onze Intern Begeleider (IB-er) betrokken. Deze is verantwoordelijk voor het organiseren van specifieke zorg aan kinderen bij wie de ontwikkeling stagneert. Na overleg tussen ouders en leerkracht(en) voert zij eventueel een eerste onderzoek uit. Indien gewenst wordt daarbij ook de hulp van de schoolbegeleidingsdienst (OnderwijsAdvies) of andere experts ingeroepen. Gezamenlijk worden de diagnose en

vervolgstappen besproken. De vervolgstappen en de gekozen aanpak worden in een handelingsplan nader uitgewerkt. Dit handelingsplan wordt uitgevoerd door de stamgroepleerkracht. Ook de remedial teacher kan een ondersteunende rol vervullen. Na een periode van ca. 8 weken wordt onderzocht of de nieuwe aanpak een succes is. Dit wordt besproken met de ouders. Bij succes wordt voor de langere termijn de strategie en aanpak bepaald. Daarbij wordt vooral gekeken naar tijd en organisatie. Wanneer de aanpak geen succes blijkt te zijn is nader onderzoek gewenst. In samenspraak met ouders/verzorgers kan ook verwezen worden naar een (Jeugd-)arts, Jeugdzorg, logopedie, motorische remedial teaching etc.

De Intern Begeleider heeft de regie in handen rond de keten van zorg en zorgverlening binnen school.

2.9 School Video Interactie Begeleiding.

School Video Interactie Begeleiding (SVIB) is één van de begeleidingsmethoden die de school hanteert om het onderwijs zo goed mogelijk af te stemmen op de leerlingen. Op onze school wordt het middel voornamelijk ingezet om leerkrachten te ondersteunen bij hun onderwijstaak. De methodiek wordt zowel ingezet bij vragen rondom leerlingenzorg, als bij vragen rondom onderwijsvernieuwing. Als school kunnen we een beroep doen op gespecialiseerde School Video Interactie Begeleiders (SVIB-er), die korte video-opnames maakt in de groep en deze vervolgens met de leerkracht bespreekt.

De SVIB-er hanteert een beroepscode, waarin onder andere staat dat de opnames niet voor andere doeleinden gebruikt worden. Zo blijven de videobeelden die in de groep gemaakt worden, onder het beheer van de SVIB-er en worden niet zonder diens toestemming en die van de betrokken leerkracht aan anderen vertoond.

Indien de methodiek wordt ingezet bij specifieke begeleidingsvragen van één of meer leerlingen, dan worden ouders/verzorgers hiervan in kennis gesteld en om toestemming gevraagd.

2.10 Samenwerkingsverband WSNS/Zorgplan.

Weer Samen Naar School staat voor onderwijs dat aansluit bij de mogelijkheden en behoeften van kinderen in het basisonderwijs. Alle basisscholen in Leiden en in de regio hebben zich uitgesproken om zoveel mogelijk zorg voor leerlingen binnen de eigen school te bieden. Het samenwerkingsverband (WSNS regio Leiden) waar onze school deel van uitmaakt, probeert kennis, gelden en nieuwe ideeën zo in te zetten dat het percentage verwijzingen naar de speciale basisschool (SBO) tot 2% beperkt blijft. In het "zorgplan" van WSNS kunt u lezen hoe men een en ander denkt te realiseren. Het "zorgplan 2008- 2012" en het jaarlijkse activiteitenplan ligt op school ter inzage. U kunt ook de website van WSNS bezoeken. Informatie daarover kunt u krijgen bij www.wsnsregioleiden.nl . Het zorgsysteem van

onze school beantwoordt aan de uitgangspunten van het samenwerkingsverband. De Dukdalf participeert in het zorgteam.

2.11 Permanente Commissie Leerlingenzorg (PCL) en Commissie voor Indicatiestelling (CVI).

Met vooral preventieve zorg willen we kinderen zo lang mogelijk binnen het basisonderwijs houden, waar nodig met extra ondersteuning. Als deze hulp niet toereikend is zal een beroep gedaan worden op een zorgteam/zorgplatform dat de school kan adviseren over de mogelijkheden om kinderen in de eigen school te blijven ondersteunen. Als na zorgvuldige afwegingen samen met ouders toch verwezen moet worden, hebben twee commissies daarbij een belangrijke rol:

Bij de verwijzing naar een speciale school voor basisonderwijs (SBO) zal een Permanente Commissie Leerlingenzorg (PCL) op grond van alle beschikbare informatie van ouders en school, beslissen of een kind toelaatbaar is. De aanmelding van het kind op een speciale school gebeurt door de ouders. Een verwijzing kan ook tijdelijk zijn. Met succes zijn er kinderen vanuit de SBO-school teruggeplaatst naar het reguliere basisonderwijs.

Bij de verwijzing naar een school voor kinderen met een ontwikkelingsstoornis, een ernstige spraaktaalstoornis of een complexe nog onduidelijke problematiek, zal de Commissie voor Indicatiestelling (CVI) van het Regionaal Expertise Centrum (REC) uitspraak doen.

Leerling gebonden financiering Uitgangspunt van de school:

Indien een "rugzakleerling" aangemeld wordt, mag de extra zorg die nodig is, naar verhouding een niet te grote claim leggen op de beperkte mogelijkheden die we voor onze reguliere kinderen te bieden hebben. (geldt voor de betrokken stamgroepleidster/leider en voor de IB-er en/of RT-er) Voor specifieke verzorgende en medische taken zal er, in overleg met de ouders en de begeleidende instanties, specifieke structurele, externe hulp aangetrokken dienen te worden. De ondersteuningsmogelijkheden zullen zeer bepalend zijn bij de beslissing.

2.12 Kwaliteitszorg

Iedere dag proberen we ons onderwijs aan de kinderen te verbeteren. We zijn steeds op zoek naar een nieuwe aanpak en onderzoeken wat werkt en wat niet werkt. Kwaliteit heeft continu onze aandacht. We zijn zelf niet snel tevreden. De onderwijsinspectie toetst periodiek de kwaliteit van het Nederlandse onderwijs en hanteert daarbij een eigen kwaliteitshandboek. Op de Dukdalf streven we er naar om de komende jaren onafhankelijk van de inspectie een eigen kwaliteitssysteem samen te stellen.

Voor ons is het veel belangrijker om te weten of kinderen en ouders tevreden zijn. Daarom onderzoeken we het komende schooljaar hoe kinderen en

ouders ons onderwijs ervaren en wat zij ons meegeven om ons onderwijs aan de top te houden.

In het schoolplan en de zogenaamde jaarbundel is het schoolbeleid voor de komende jaren nader uitgewerkt. Beide documenten liggen ter inzage in de school. De Medezeggenschapsraad is nadrukkelijk betrokken bij de samenstelling en vaststelling van deze documenten. In de schoolkalender noemen we enkele belangrijke verbeterpunten voor dit schooljaar.

2.13 Bewegingsonderwijs

Twee vakleerkrachten verzorgen ons bewegingsonderwijs. Zij werken wekelijks met de kinderen van de midden- en bovenbouw. Ze werken in de gymzaal of op het open veld achter de school.

In het rapport over uw kind leest u hoe uw kind bij het bewegingsonderwijs uit de verf komt. Mocht u vragen hebben dan kunt u via de stamgroepleerkracht of de directeur een afspraak maken met de vakleerkracht.

Mede onder begeleiding van de vakleerkrachten stellen we de oudere kinderen in staat om deel te nemen aan schoolsporttoernooien die in Leiden worden georganiseerd. Deze toernooien vinden meestal op de woensdagmiddag plaats. De stamgroepleerkracht informeert de kinderen hierover tijdig. We stimuleren kinderen om deel te nemen.

Kinderen zijn verplicht om tijdens de lessen bewegingsonderwijs passende kleding te dragen (T-shirt, korte broek, legging, gymnastiekschoenen).

2.14 Burgerschap en integratie

Leerlingen leren op school meer dan taal en rekenen alleen. Toerusting van leerlingen om op zinvolle wijze aan de samenleving bij te dragen is een taak die het onderwijs sinds lang vervult. De laatste jaren zien we een toename in aandacht voor dit onderwerp. Bezorgdheid over verruwing en geweld, over onverdraagzaamheid en het afbrokkelen van de maatschappelijke samenhang spelen daarbij een rol. Wat kan onze school bijdragen en welke gerichte aandacht geven wij aan de stimulering van burgerschap en integratie?

- De school laat leerlingen kennismaken met de pluriformiteit in de samenleving
- De school draagt kennis over van de pluriformiteit in de samenleving
- De school biedt de hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting aan
- De school brengt kennis aan over de rol van de burger in een democratische maatschappij

- De leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen
- De leerlingen leren de hoofdzaken over geestelijke stromingen (die in de Nederlandse samenleving een rol spelen)
- De leerlingen leren respectvol om te gaan met verschillen in opvattingen
- De leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke gezondheid van henzelf en anderen
- De leerlingen leren zorg te dragen voor de psychische gezondheid van henzelf en anderen
- De leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu
- De school besteedt (structureel) aandacht aan de bevordering van sociale competenties
- De school heeft vastgesteld welke sociale competenties van belang zijn
- De school bevordert deelname aan de samenleving
- De school bevordert betrokkenheid op de samenleving
- De school ontwikkelt competenties die nodig zijn voor deelname aan en betrokkenheid op de samenleving
- De school bevordert kennis en toepassing van de basiswaarden
- De school bevordert kennis die nodig is voor de participatie in de democratische rechtsstaat
- De school bevordert houdingen die nodig zijn voor de participatie in de democratische rechtsstaat
- De school bevordert vaardigheden die nodig zijn voor de participatie in de democratische rechtsstaat
- De school is een oefenplaats voor burgerschap en integratie
- De school (de leraren) geeft het goede voorbeeld m.b.t. burgerschap en integratie

Hoe doen we dat:

Democratie	1	Gemengde groepjes
	2	Deelname in klassenkring
	3	Afspraken en regels (samen) maken
	4	Anti-pestaanpak
	5	Samen besluiten nemen (leren besluiten)
	6	Samen problemen oplossen
	7	Groepswerk
	8	Klassenvertegenwoordigers
	9	kinderraad
	10	Vrijheid vieren (4/5 mei)
	11	Mediation
	12	Kringgesprekken

Participatie	1	Helpen opruimen – lokaal vegen
	2	Kaart – bezoek zieke leerlingen
	3	Actie om de buurt netjes te houden
	4	Verantwoordelijkheden in de klas geven (taken)
	5	Geld inzamelen voor een goed doel
	6	Besluiten over klassenaangelegenheden
	7	Hulpmentor voor leerlingen uit een lagere klas
	8	Buurtacties (leefbaarheid)
	9	Initiatieven nemen m.b.t. acties
	10	Deelname aan website
Identiteit	1	Buitenschoolse instanties bezoeken
	2	Samenwerken met verschillende kinderen
	3	Eigen omgeving leren kennen
	4	Vieren (Koninginnedag, Leidens Ontzet)
	5	Bezoeken van bijzondere plekken dorp, stad, regio
	6	Feesten met religieuze achtergrond vieren
	7	Bezoek aan gebedshuizen
	8	Groepsopdrachten met verschillende kinderen
	9	Volgen troonrede
	10	Klassenprojecten over geestelijke stromingen

2.15 En dan ..... na de Dukdalf

Na ruim acht jaar gaan onze kinderen naar het Voortgezet Onderwijs (VO). In Leiden is er een ruime keuze uit scholen en schooltypen. We helpen ouders en kinderen zo veel mogelijk bij het bepalen van een schoolkeuze. In de eerste plaats doen we dat door ons advies voor de in onze ogen meest geschikte vorm van Voortgezet Onderwijs. We baseren ons advies op:

Onze eigen observaties rond het functioneren van uw kind in onze schoolomgeving.

De resultaten van de Cito-entreetoets in groep 7

De resultaten van de Cito-scores op het gebied van taal en rekenen

De wensen en ambities van het kind zelf.

De waarnemingen van ouders/verzorgers en hun uitgesproken verwachtingen.

Bij het eerste rapportagegesprek in groep 8 geven we een schooladvies wat naar de kennis van dat moment het meest passende schooltype is. U kunt vervolgens in januari gericht de open dagen van de diverse VO-scholen bezoeken. De uitslag van de Cito-eindtoets volgt meestal in februari. Deze uitslag is een belangrijk onafhankelijk gegeven dat het schooladvies moet bevestigen. Na de uitslag van de eindtoets volgen er individuele gesprekken tussen de stamgroepleerkracht van groep 8 en de ouders en de leerlingen. Dan volgen gesprekken met de vertegenwoordigers van de diverse VO-scholen. Daarbij worden kinderen doorgesproken.

Niet ieder kind beschikt over de zelfde mogelijkheden en niet ieder kind behaalt het zelfde eindniveau. Wanneer de prestaties van kinderen zich ontwikkelen naar onze verwachtingen dan is er sprake van een goed resultaat. Uit de contacten die we met het Voortgezet Onderwijs onderhouden blijkt dat onze kinderen goed presteren en dat onze schooladviezen in de regel goed passen bij de mogelijkheden van de kinderen. Onze kinderen staan te boek als mondig, zelfstandig en eigenzinnig. Ook beschikken onze kinderen over goede studievaardigheden.

3 DE ROL VAN OUDERS IN DE SCHOOL

3.1 Wat verwachten we?

De Dukdalf wil een open werkgemeenschap zijn van kinderen en volwassenen. We kunnen geen onderwijs geven in een luchtledige ruimte. Voor ons zijn de ouders/verzorgers en de familieleden de eerste en meest belangrijke 'leerkrachten' van de kinderen. Als professionele leerkrachten werken we aan de inrichting van een uitdagende onderwijsomgeving waarbij we de directe betrokkenheid van ouders/verzorgers niet kunnen missen. Een regelmatige wederzijdse uitwisseling van informatie is vooral tijdens de eerste jaren heel belangrijk. Het organiseren van allerlei activiteiten doen we graag in samenwerking met ouders/verzorgers. Ouders vervullen dus een belangrijke taak in onze school. We verwachten dat u zich dit bewust bent wanneer u kiest voor de Dukdalf. We verwachten ook dat u zich als ouder op onze school prettig voelt. Daarom kunt u altijd uw kind 's ochtends tot in de klas brengen. Zo komt u op een gemakkelijke manier met de stamgroepleerkracht van uw kind in contact, proeft u de sfeer in de school en de groep en ontmoet u andere ouders.

3.2 Contacten tussen ouders en de school

Het eerste contact bestaat vaak uit een oriënterend gesprek met de directeur. De bedoeling van dit gesprek is om u te informeren en vooral te laten zien waar de Dukdalf voor staat. Na dit gesprek bent u in staat om een gefundeerde schoolkeuze voor uw kind te maken.

Aan het begin van elk schooljaar organiseert elke bouw een informatieavond. De bedoeling van deze ouderavond is u te informeren over allerlei inhoudelijke en praktische zaken. U maakt kennis met de stamgroepleerkracht en de andere ouders van de stamgroep. U komt meer te weten over het karakter van de stamgroep, het programma, speciale activiteiten en aandachtspunten.

Een aantal keren per jaar worden er algemene ouderavonden georganiseerd met een bepaald thema rond onderwijs en opvoeding dat in de belangstelling staat.

Na uitreiking van de rapporten wordt u uitgenodigd voor een 10-minuten gesprek met de stamgroepleerkracht. Mocht blijken dat de 10 minuten niet toereikend zijn dan wordt er een aparte afspraak gemaakt voor een vervolgesprek.

Iedere stamgroep heeft een contactouder. Deze ouder is aanspreekbaar voor zaken die betrekking hebben op de stamgroep en deze ouder coördineert ook de ouderhulp voor de stamgroep.

3.3 Contactouders

Contactouders zijn de schakel tussen ouders van kinderen uit een stamgroep en de school. Bij problemen van algemene aard kunnen contactouders een rol spelen. Zij nemen initiatieven richting school wanneer er onder de ouders klachten, wensen of opmerkingen zijn rond bepaalde situaties. Contactouders maken ook nieuwe ouders wegwijs in de school.

3.4 Contactouderraad (COR)

De COR is het overlegorgaan van de contactouders. Het heeft een adviesfunctie voor de ouderleden van de medezeggenschapsraad (MR) en is een klankbord voor het team met betrekking tot praktische zaken.

Aan het begin van het schooljaar worden contactouders benoemd c.q. gekozen.

Bij de deur van het klaslokaal staat vermeld wie de contactouders van de betreffende stamgroep zijn.

De COR komt een aantal keren per jaar bij elkaar voor overleg. Hierbij zijn ook de MR en het team vertegenwoordigd.

3.5 De medezeggenschapsraad (MR)

De wettelijke inspraak van ouders is gerealiseerd door middel van een medezeggenschapsraad (MR). De MR leden worden rechtstreeks gekozen vanuit de geledingen ouders en personeel. De MR bestaat uit 4 ouders en 4 teamleden . De raad komt iedere maand bij elkaar. Alle voorgenomen beslissingen aangaande nieuw beleid worden aan de MR voorgelegd ter advisering. Op sommige onderdelen heeft de MR instemmingbevoegdheid. Vergaderingen van deze raad zijn openbaar en u bent als ouder van harte welkom. Aankondiging van vergaderingen en notulen vindt u op de diverse prikborden in de school en uiteraard op onze website

www.dukdalf-leiden.nl.

4 ORGANISATIE VAN DE DUKDALF

4.1 Directie

De directeur is onder eindverantwoordelijkheid van het bestuur belast met de dagelijkse leiding op school. De directeur is belast met de voorbereiding en uitvoering van het onderwijskundig, organisatorisch en huishoudelijk beleid van de school.

Wanneer u met een probleem of vraag zit die niet door de stamgroepleerkracht van uw kind kan worden behandeld dan kiest u voor de kortste lijn door direct contact op te nemen met de directeur. Het gaat dan om zaken die direct onder de verantwoordelijkheid van de directeur vallen.

4.2 Schoolbestuur

Jenaplanschool De Dukdalf behoort tot de groep van Leidse Openbare scholen.

In Leiden is het openbaar onderwijs verzelfstandigd. In de praktijk functioneert PROO Leiden als bestuur van de school (www.prooleiden.nl.)

Het adres van het schoolbestuur is:

Maresingel 3
2316 HA Leiden
Telefoon: 071-524 76 70

4.3 De unitcoördinatoren

Het team is opgesplitst in twee unitteams, te weten de onderbouw (groep 1/1+, 2/3 en de middenbouw (groep 4/5) en bovenbouw (groep 6/7 en 8) samen. Binnen de unit wordt samengewerkt bij de organisatie van het onderwijs. Het coördinatieteamlid is coördinator van zijn/haar unit. Voor de unit regelt hij/zij een aantal praktische zaken en afspraken. Dit betekent niet dat daarmee automatisch ook de uitvoering van iedere praktische zaak bij de unitcoördinator ligt. De unitcoördinator/coördinatieteamlid coördineert en kan uit dien hoofde dus ook binnen de unit taken verdelen. Wel is het de

unitcoördinator die binnen zijn/haar unit qua uitvoering van gemaakte afspraken een toezichtfunctie heeft en zonodig aan- en bijstuurt. Bij incidenten, conflicten, storingen enz. in relatie tot unitafspraken proberen het unitteam en de unitcoördinator er in eerste instantie zelf uit te komen. Leidt dit niet tot succes, dan komt de directeur in actie.

4.4 Coördinatieteam

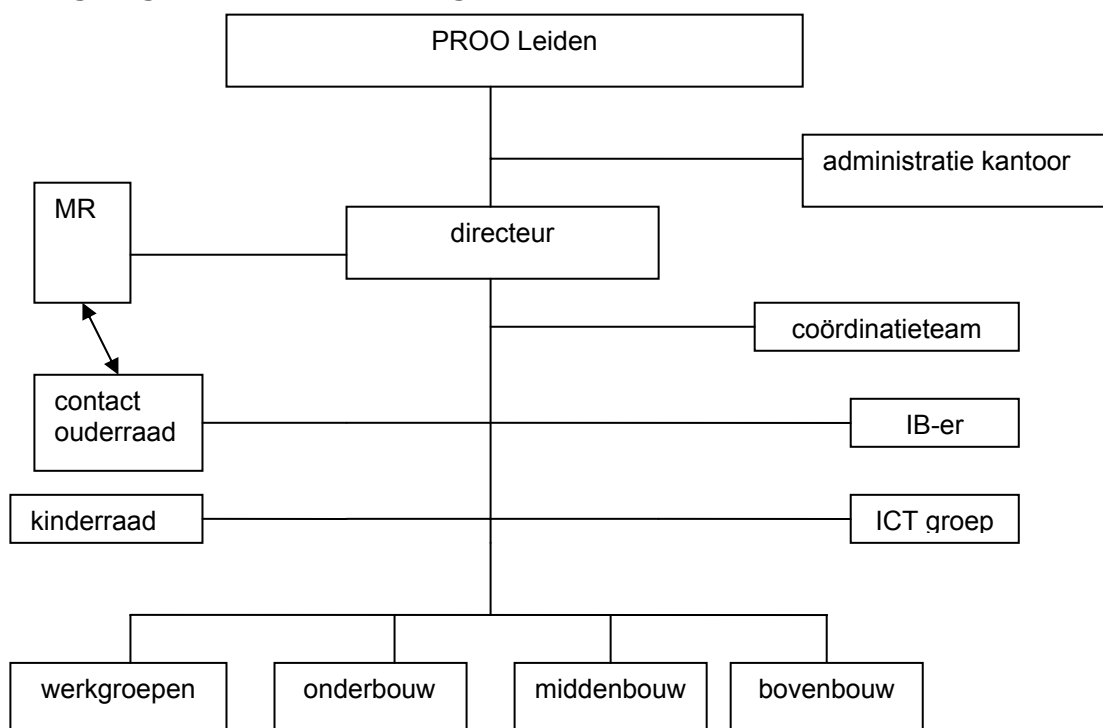
Het coördinatieteam is samengesteld uit de Intern Begeleider en de unitcoördinatoren. Het coördinatieteam vormt een klankbord voor de directeur en is daarnaast klankbord voor elkaar.

Belangrijke aspecten zijn daarbij:

- Unitcoördinatoren hebben een signaalfunctie (problemen, trends, ongemakkelijkheden, personele zaken, storingen enz.) binnen de eigen bouw en brengen deze signalen in bij de directeur en eventueel het coördinatieteam als deze een impact hebben voor de school als geheel
- coördinatieteamleden zorgen voor voldoende informatie vanuit de bouwen om binnen het coördinatieteam te kunnen nagaan hoe besluiten en maatregelen in de praktijk lopen.
- het coördinatieteam denkt mee over eventuele bijstellingen, aanpassingen enz. met betrekking tot genomen directiebesluiten.

4.5 Organigram

Het organigram ziet er als volgt uit :

4.6 Veiligheidsbeleid

Op school is speciale aandacht voor de veiligheid van alle betrokkenen. De preventiemedewerker let op de zaken rondom de ARBeidsOmstandigheden en de BedrijfsHulpVerlening. Naast deze praktische zaken van veiligheid is er ook aandacht voor het geestelijk welzijn van alle betrokkenen. De preventiemedewerker gebruikt hiervoor het instrument ARBO-meester.

De afgelopen tijd is er landelijke aandacht geweest voor de veiligheid op school. Het gaat daarbij niet alleen om de fysieke veiligheid, maar vooral ook om de sociale veiligheid van de kinderen. De Dukdalf houdt zich op diverse vlakken bezig met de veiligheid. Hieronder een aantal voorbeelden:

- De Arbocoördinator doet jaarlijks een rondgang om zaken die gevaar op kunnen leveren op te speuren. Het gaat hierbij om aanwijsbare gevaren die fysieke schade kunnen veroorzaken.
- Er zijn op onze school drie opgeleide BHV-ers, die jaarlijks bijscholing volgen.
- Er wordt enkele malen per jaar een ontruimingsoefening gedaan en geëvalueerd.
- De speeltoestellen op de speelplaats worden regelmatig gecontroleerd..
- Er is een bedrijf ingehuurd om de toestellen van het spellokaal jaarlijks te controleren.
- Het gebruik, maar zeker ook het misbruik van internet, heeft expliciete aandacht. De kinderen van de bovenbouw worden geschoold in het veilig gebruik van dit medium.
- Er is een pestbeleid vastgesteld, dat duidelijk aangeeft hoe wij handelen als pesten zich voordoet.
- De sfeer en de wijze van omgang met elkaar is kenmerkend voor onze Jenaplanschool. Voor agressie is bij ons geen plaats.
- In elke klas worden jaarlijks de zogenaamde 'gouden regels' opgesteld. Dit zijn gedragsafspraken die samen met de kinderen gemaakt worden. De gouden regels hangen het hele jaar op een duidelijk zichtbare plaats in de klas.
- Eens in de drie jaar worden tevredenheidsonderzoeken uitgevoerd onder de ouders, de leerlingen en de leerkrachten o.a. om de veiligheidsbeleving in kaart te brengen, met als doel de tekortkomingen op te lossen.

4.7 Toelating en inschrijving van leerlingen

Kinderen die de leeftijd van 4 jaar bereikt hebben, kunnen hun 'expeditie' op de Dukdalf starten. Vooraf voert een lid van de directie met ouders een informatief gesprek. Dit gesprek gaat vooral over de betekenis van het Jenaplanonderwijs voor de dagelijkse onderwijspraktijk en de mogelijkheden die de Dukdalf te bieden heeft. Zodra de school beschikt over een door de ouders of verzorgers ondertekend inschrijvingsformulier, staat de leerling ingeschreven. Zodra het kind de leeftijd van vier jaar heeft bereikt, wordt het kind als actieve leerling ingevoerd. Ongeveer acht weken voordat het kind de

vierjarige leeftijd heeft bereikt, ontvangen de ouders een kaartje waarop is aangegeven in welke groep het is ingedeeld. U kunt vervolgens contact opnemen met de betreffende stamgroepleerkracht van de onderbouw om een afspraak te maken voor een aantal wenmomenten.

Leerlingen die ouder dan vier jaar zijn, kunnen ook worden ingeschreven (zij-instromers) maar daarbij gelden enkele beperkingen:

* er moet plaats zijn in een groep (maximaal 30 leerlingen per groep); In de OB leerlingen 25 leerlingen;

* ouders moeten bewust voor het Jenaplanonderwijs kiezen;

* er is een positief advies van de school die het kind verlaat.

Indien ouders hun kind als zij-instromer aanmelden, volgt er een afspraak voor een gesprek. Na dit gesprek doet de interne begeleider een onderwijskundig onderzoek. In sommige situaties laten we een kind een dag meerdraaien in de groep. Zo krijgen we zicht op hoe een kind binnen ons onderwijsconcept past. De interne begeleider en de stamgroepleerkracht adviseren de schoolleiding over de inschrijving van de leerling en de plaatsing in een groep. De schoolleiding neemt de beslissing over inschrijving na contact te hebben gehad met de vorige school en inzage te hebben gehad in een onderwijskundig rapport. Hierover worden de ouders geïnformeerd.

4.8 Toelating van leerlingen met een handicap

De Dukdalf wil open staan voor leerlingen met een handicap. Bij de beslissing over de aanname van een gehandicapte leerling gelden de volgende vier criteria:

- ◆ Het team kan het betreffende kind begeleiden zonder dat het betreffende kind of de andere kinderen daardoor te kort komen;
- ◆ Het betreffende kind, de andere kinderen en het team kunnen zich veilig (blijven) voelen;
- ◆ Het onderwijsleerproces van het betreffende kind of van de andere kinderen wordt niet belemmerd;
- ◆ Er is voldoende expertise direct beschikbaar.

De procedure rond de aanmelding en opvang van een gehandicapte leerling is in een aparte notitie nader uitgewerkt. Deze notitie is bij de directie opvraagbaar.

4.9 Sponsoring

De Leidse openbare scholen hebben het convenant dat door de staatssecretaris met de besturenbonden is afgesloten onderschreven. In dit convenant is vastgelegd dat scholen op een zorgvuldige manier met sponsoring om zullen gaan. Wanneer een school een activiteit wil laten sponsoren dient de medezeggenschapsraad hiermee in te stemmen. Kort samengevat zijn in het convenant de volgende gedragsregels vastgelegd:

- Sponsoring mag niet in strijd zijn met de pedagogische en onderwijskundige taken van de school;
- Er mag geen schade worden berokkend aan de geestelijke of lichamelijke gesteldheid van leerlingen.
- Sponsoring moet in overeenstemming zijn met de goede smaak en het fatsoen.
- Sponsoring mag de objectiviteit, de geloofwaardigheid, de betrouwbaarheid en de onafhankelijkheid van het onderwijs niet in gevaar brengen.
- Sponsoring mag de inhoud van het onderwijs niet beïnvloeden. Het onderwijsaanbod mag niet afhankelijk zijn van sponsormiddelen

5 BOVENSCHOOLSE AFSPRAKEN EN PROTOCOLLEN OPENBAAR ONDERWIJS LEIDEN

Bovenschoolse afspraken van de scholen die horen bij de Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden, PROOLEIDEN.

Voor de Openbare scholen voor Primair en Speciaal Onderwijs Leiden geldt een aantal gemeenschappelijke regels en afspraken. Deze bovenschoolse regels zijn gebundeld in de map "**Protocolen, Regelingen en Afspraken**". Deze map is voor ouders op school ter inzage. Wanneer een onderwerp voor de ouders van belang is, kunnen zij een kopie vragen. Meer informatie treft u aan op de site: www.prooleiden.nl

Hier volgt een overzicht van de onderdelen die voor ouders en kinderen van belang zijn:

Klachtenregeling

In het onderwijs is sinds enige jaren het klachtrecht ingevoerd. Volgens deze wetgeving moet iedere school beschikken over een klachtenregeling. Eenieder die deel uitmaakt van een schoolgemeenschap kan klagen over gedragingen en beslissingen of het nalaten daarvan.

Klachten kunnen betrekking hebben op gedragingen en beslissingen van het bevoegd gezag en het personeel of op het nalaten daarvan, maar ook op gedragingen van anderen die deel uitmaken van de schoolgemeenschap. Klachten kunnen gaan over bijvoorbeeld: begeleiding van leerlingen, toepassing van strafmaatregelen, beoordeling van leerlingen, de inrichting van de schoolorganisatie, seksuele intimidatie, discriminerend gedrag, agressie, geweld en pesten.

Met ingang van 1 januari 2010 is er een nieuwe klachtenregeling voor de scholen die vallen onder het bevoegd gezag van de Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden. Het bevoegd gezag is aangesloten bij de Landelijke Klachtencommissie Onderwijs.

Veruit de meeste klachten over de dagelijkse gang van zaken op school zullen in onderling overleg tussen ouders, leerlingen, personeel en schoolleiding op een juiste wijze worden afgehandeld. Indien dat echter, gelet op de aard van de klacht niet mogelijk is, of indien de afhandeling niet naar tevredenheid heeft plaatsgevonden, kan men een beroep doen op de klachtenregeling van de Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden. De klager bepaalt zelf of hij de klacht indient bij het bevoegd gezag of bij de klachtencommissie. Indien de klacht bij het bevoegd gezag wordt ingediend, verwijst het bevoegd gezag de klager naar de vertrouwenspersoon of klachtencommissie. De school heeft tenminste één contactpersoon die de klager verwijst naar de vertrouwenspersoon. Deze contactpersoon maakt deel uit van de schoolorganisatie en wordt in de regeling aangeduid als interne contactpersoon. Naast de taak tot verwijzen naar de vertrouwenspersoon

heeft de contactpersoon ook hulpverlenende, preventieve en begeleidende taken.

Het bevoegd gezag heeft de beschikking over drie vertrouwenspersonen die fungeren als aanspreekpunt bij klachten. De contactpersonen en het bevoegd gezag kunnen verwijzen naar de vertrouwenspersoon. Indien de klager dit wenst, begeleidt de vertrouwenspersoon hem/haar bij het indienen van de klacht bij de Landelijke Klachtencommissie onderwijs en verleent desgewenst bijstand bij het doen van aangifte bij politie of justitie.

Registratie:

Het behoort tot de taak van de contactpersonen en de vertrouwenspersonen meldingen en klachten te registreren en jaarlijks een geanonimiseerde rapportage te overleggen aan het bestuur. Daarnaast zal door de school een centraal systeem van incidentenregistratie worden bijgehouden dat inzicht kan verschaffen in de mate en ernst van problemen als bijvoorbeeld agressie. Op basis van deze gegevens kan de school gericht maatregelen nemen en beleid maken.

Centraal meldpunt vertrouwensinspecteurs:

De inspectie van het onderwijs heeft een aantal inspecteurs aangewezen als vertrouwensinspecteurs. Zij adviseren en ondersteunen bij klachten rond seksueel misbruik, seksuele intimidatie en ernstig fysiek of geestelijk geweld zoals grove pesterijen. Ook kan men de vertrouwensinspecteur bellen voor: extremisme, discriminatie, onverdraagzaamheid, fundamentalisme en radicalisering. Leerlingen, docenten, ouders en andere betrokkenen bij scholen die met klachten te maken hebben, kunnen een beroep doen op de vertrouwensinspecteur. Bij een vermoeden van seksueel misbruik is de school wettelijk verplicht contact op te nemen met de vertrouwensinspecteur. Telefoon: 0900 – 111 31 11.

Belangrijke adressen zijn:

Landelijke Klachtencommissie onderwijs,
onderdeel van de stichting Onderwijsgeschillen:
Postbus 85191, 3508 AD Utrecht
Telefoon: (030) 280 95 90
Email: info@onderwijsgeschillen.nl
Website: www.onderwijsgeschillen.nl

Bevoegd gezag:

Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden
2316 HA Leiden
Telefoon: (071) 524 76 70
Email: mail@prooleiden.nl
Website: www.prooleiden.nl

Vertrouwenspersonen:

Mevr. A. Dekker tel. 06-10509038

Mevr. I. Velthuyzen tel. 06-10508801

Hr. T. van Loon tel. 06-10509057

Interne Contactpersoon:

Naam K.Issendonck tel. 071 5215507

Naam P. Hoeksma tel. 071 5215507

Protocol "Leerplicht en verlof"

In de leerplichtwet staat dat een kind de school moet bezoeken als er onderwijs wordt gegeven. Leerlingen mogen nooit zomaar wegblijven van school. In een aantal gevallen is er een uitzondering mogelijk. De uitzonderingen en de daarbij behorende regels zijn als volgt:

1. Vakantieverlof;
2. Religieuze verplichtingen;
3. Verlof in geval van andere gewichtige omstandigheden;
4. Verlof voor ten hoogste tien dagen is de bevoegdheid van de directeur, aanvragen voor meer dan tien dagen worden doorgestuurd naar de leerplichtambtenaar;
5. Afwijzing van extra verlof en de bezwaarprocedure;
6. Bij ongeoorloofd verzuim d.w.z. verlof zonder toestemming is de directeur van de school verplicht dit te melden bij de leerplichtambtenaar.

Voor meer informatie: www.rbl-hollandrijnland.nl

Protocol "Gedragsregels en afspraken"

In dit protocol zijn de gedragsregels vastgelegd waaraan personeel, ouders en kinderen zich dienen te houden. Hierbij twee voorbeelden uit het protocol:

- **"Racistisch gedrag en racistische opmerkingen worden op geen enkele manier getolereerd. Iedereen die bij de school betrokken is, dient zich te houden aan de antiracisme verklaring die we in Leiden met alle schoolbesturen hebben ondertekend."**
- **"De plaatsing van leerlingen in groepen en/of gebouwen valt onder de verantwoordelijkheid van de directeur van de school".**

Protocol "Schoolwisselingen"

De Leidse scholen en schoolbesturen zijn van mening dat een ononderbroken schoolloopbaan van groot belang is voor kinderen. Gezamenlijk proberen scholen en besturen ongewenste schoolwisselingen te voorkomen. Daartoe hebben de besturen een protocol opgesteld en ondertekend. In dit protocol is de handelwijze van scholen vastgelegd.

Protocol "Toelating en verwijdering van leerlingen"

De beslissing over toelating en verwijdering van leerlingen berust bij het bevoegd gezag. In de praktijk zal de directeur van de school de inschrijving van een leerling regelen. De toelating van een leerling op een school mag niet afhankelijk zijn van een geldelijke bijdrage van de ouders. Wanneer er sprake is van een schorsing en/of een verwijdering van een leerling wordt in alle gevallen het bestuur ingeschakeld. De regels voor schorsing en verwijdering zijn vastgelegd in het protocol "Toelating en verwijdering leerlingen PO en SO openbaar onderwijs".

Meer informatie: www.vosabb.nl

Protocol "Zittenblijven"

In dit protocol is vastgelegd welke stappen er moeten worden genomen voordat besloten wordt een leerling te laten doubleren. Vooral de gesprekken met de ouders van de leerling zijn van belang. Uiteindelijk is het de directeur die beslist over doubleren.

Het valt onder het beleid van de school welke leerlingen overgaan van groep 2 naar 3. Overgang van een leerling heeft tegenwoordig niets meer te maken met de leeftijd van het kind, maar wel met de ontwikkeling die een leerling heeft doorgemaakt. De school zal vooral kijken naar de werkhouding, concentratie en de cognitieve ontwikkeling. Het oordeel is onder andere gebaseerd op observaties, toetsen, gesprekken met de interne begeleider (IB-er). De school dient te bevorderen (maar is dus niet verplicht) dat de verblijfsduur in het primair onderwijs acht aaneengesloten jaren bedraagt.

Protocol tegen pesten en protocol tegen digitaal pesten

De openbare scholen in Leiden hebben het Nationaal Onderwijsprotocol tegen Pesten ondertekend. In het protocol wordt in zes aanbevelingen de concrete acties aangegeven op welke wijze een school pestgedrag kan tegengaan. Onder pesten wordt ook verstaan het digitaal pesten. Via MSN, sms'jes of internetsites als Hyves komen leerlingen en leerkrachten in aanraking met ongewenst gedrag.

Meer informatie: www.schoolveiligheid.nl of www.pestweb.nl

Protocol "Dossiervorming leerlingen"

Het leerling-dossier is een dossier dat de school bijhoudt over een kind. Het leerling-dossier bestaat uit de leerlingenadministratie, een onderwijskundig rapport en soms ook een psychologisch rapport. In dit protocol zijn de regels vastgelegd op welke wijze de school de privacy van leerlingen en ouders moet waarborgen. Het bevat ook informatie over bewaartermijnen en inzagerecht van ouders en inzage door derden.

Meer informatie: www.ocwduo.nl

Protocol "Veiligheid op school" en het veiligheidsplan 2008-2013

Op alle openbare scholen is door de brandweer een gebruiksvergunning afgegeven. Dat betekent dat onze scholen op het gebied van brandveiligheid zijn onderzocht en goedgekeurd. Om ongelukken zoveel

mogelijk te voorkomen is in het protocol "Veiligheid op school" een groot aantal voorschriften en tips opgenomen. Het gaat hierbij om zaken als brandveilige tips voor de kerst, preventie tegen inbraak en vandalisme, het voorkomen van legionella enzovoort. Naast het protocol beschikt de school over een veiligheidsplan. Daarin worden alle activiteiten beschreven gericht op het bevorderen en beschermen van de gezondheid, waaronder de fysieke en sociale veiligheid. Het veiligheidsplan 2008-2013 ligt op school ter inzage.

Regionaal Convenant Schoolveiligheid

In 2007 is een Regionaal Convenant Schoolveiligheid Leidse regio afgesloten. In dit convenant komen partners overeen dat schoolveiligheid een gezamenlijke verantwoordelijkheid is van gemeenten, schoolbesturen, politie en de samenwerkingsverbanden voor PO/VO/SVO.

Handelingsprotocollen voortkomend uit het convenant zijn de protocollen:

1. Aangetroffen wapens en drugs
2. Drugsverbod in en rondom scholen
3. Aanhouden op school c.q. onder schooltijd
4. Kluisjes controle
5. Maatregelen rond de jaarwisseling

De tekst van de protocollen is op school beschikbaar.

Protocol tegen agressie en geweld

Er zijn vele soorten van agressie en/of geweld. Ook seksuele intimidatie, discriminatie en vandalisme zijn vormen van agressie en geweld. Het protocol is een handreiking met maatregelen ter voorkoming van en hoe te handelen bij geweld en agressie. Het protocol bevat richtlijnen over opvang en aanpak naar kinderen, collega's en ouders.

Protocol "Vervanging bij ziekte en verlof van personeel"

Scholen moeten veel tijd investeren in het oplossen van vervangingsproblemen vanwege ziekte of verlof van leerkrachten. Een groot landelijk probleem is dat de reserve aan invallers is uitgeput. In dit protocol is vastgelegd welke zaken de school moet regelen wanneer er geen vervangers beschikbaar zijn.

Protocol "Onderwijsondersteuning zieke leerlingen"

Voor kinderen die in een ziekenhuis zijn opgenomen of ziek thuis zijn, is het belangrijk dat het gewone leven zoveel mogelijk doorgaat. Onderwijs speelt hierin een cruciale rol. Scholen zijn verantwoordelijk voor het verzorgen van onderwijs aan zieke leerlingen. Het is van groot belang dat de zieke leerling op maat wordt begeleid. In een protocol is vastgelegd hoe te handelen en welke ondersteuning de school kan krijgen van een consulent Onderwijsondersteuning Zieke Leerlingen(OZL) vanuit het HCO. Meer informatie: www.ziezon.nl

Protocol "medische handelingen"

Onderwijspersoneel wordt regelmatig geconfronteerd met situaties waarin hen verzocht wordt tot werkelijk medisch handelen, bijvoorbeeld het geven van sondevoeding of injecties. Met het oog op de gezondheid van de kinderen maar ook in verband met aansprakelijkheid is het van groot belang dat er zorgvuldig wordt gehandeld. Richtlijnen daarvoor zijn vastgelegd in het protocol.

Meldcode Huiselijk geweld en Kindermishandeling

Met ingang van 2011 wordt de Wet Meldcode van kracht. Dit betekent dat elke organisatie die met kinderen werkt, verplicht wordt om een Meldcode Huiselijk geweld en Kindermishandeling te hebben. Daarmee wordt een stappenplan bedoeld voor iedere professional hoe te handelen bij een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling. In samenwerking met de GGD Hollands Midden en de andere besturen uit de regio wordt gewerkt aan een digitaal protocol voor het onderwijs naar Utrechts voorbeeld (zie www.handelingsprotocol.nl). Wij verwachten dat ons protocol in de loop van het schooljaar 2011-2012 gereed zal komen.

Protocol "Gezag, omgang en informatie"

De school is verplicht ook de ouder die het kind niet verzorgt te informeren over de schoolvorderingen en het algemeen welbevinden van het kind. Voorwaarde is dat deze ouder erom vraagt en dat het belang van het kind er niet door wordt geschaad. De directie van de school is verantwoordelijk voor de wijze waarop informatie aan de niet-verzorgende ouder wordt verstrekt. Meer informatie kunt u vinden in de brochure "Gezag, omgang en informatie", een uitgave van het ministerie van Justitie.

Protocol Verzekeringen

De stichting PROOLEiden heeft als werkgever een aantal verzekeringen afgesloten die de wettelijke verplichting dekt tot het vergoeden van schade die in de betreffende hoedanigheid aan anderen door onrechtmatig handelen is toegebracht en waarvoor PROOLEiden verantwoordelijk kan worden gesteld. Deze verzekeringen zijn van toepassing op leerkrachten en overig personeel, leden van ouderraden, medezeggenschapsraden en andere personen die zich in het kader van ouderparticipatie beschikbaar stellen voor onderwijsactiviteiten.

Uitgebreidere informatie kunt u krijgen bij de directie van de school.

Burgerschap en integratie

Leerlingen leren op school meer dan taal en rekenen alleen. Toerusting van leerlingen om op zinvolle wijze aan de samenleving bij te dragen is een taak die het onderwijs sinds lang vervult. De laatste jaren zien we een toename in aandacht voor dit onderwerp. Bezorgdheid over verruwing en geweld, over onverdraagzaamheid en het afbrokkelen van de maatschappelijke samenhang spelen daarbij een rol. Sinds 1 februari 2006 zijn scholen verplicht 'het actief burgerschap en de sociale integratie' van leerlingen te bevorderen. Wat onze school kan bijdragen en welke gerichte

aandacht wij geven aan de stimulering van burgerschap en integratie is beschreven in het schoolplan.

Godsdienstig- en humanistisch vormingsonderwijs (GVO/HVO) in de openbare school.

De openbare school heeft tot taak aandacht te schenken aan de levensbeschouwelijke en maatschappelijke waarden in de Nederlandse samenleving, met onderkenning van de verscheidenheid en eerbiediging van ieders godsdienst en levensbeschouwing. Naast de verplichte lessen geestelijke stromingen zoals opgenomen in het schoolplan, biedt de school ook de mogelijkheid godsdienstlessen en/of humanistisch vormingsonderwijs te volgen, als ouders daarom vragen. Ouders kiezen er vrijwillig voor om hun kind deze lessen te laten volgen. Kinderen die niet aan enige vorm van GVO/ HVO- lessen meedoen, volgen het reguliere programma. Regelmatig wordt er een behoeftepeiling gedaan. Als uit een behoeftepeiling blijkt dat ouders deze lessen wensen, heeft de school een makelaarsrol. Een minimale groeps grootte van 7 leerlingen is vereist om met een groep van start te gaan.

Meer informatie: www.gvoenhvo.nl

Buitenschoolse opvang:

In de wet is vastgelegd dat de school vanaf het schooljaar 2007-2008 de aansluiting met de buitenschoolse opvang moet organiseren als ouders daarom vragen. Een goede aansluiting maakt het gemakkelijker om werk en zorg voor het gezin te combineren. Buitenschoolse opvang betreft voor- en naschoolse opvang en de opvang tijdens vakanties en vrije dagen. De opvang wordt meestal verzorgd door een kinderopvangorganisatie. De school maakt een voorstel voor de mogelijke opvang (tijden, locatie e.d.) De medezeggenschapsraad brengt advies uit over het voorstel, nadat de ouders hierover zijn geraadpleegd. U regelt zelf de inschrijving van uw kind bij de buitenschoolse opvang en betaalt ook de kosten voor de opvang zelf.

Convenant sponsoring:

Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft samen met onderwijsorganisaties in 2009 een nieuw convenant gesloten. Het Convenant onderwijs en sponsoring bepaalt de speelruimte en de spelregels voor sponsoring in het primair en speciaal onderwijs. Binnen dit speelveld is veel ruimte voor mooie en leerzame initiatieven. Belangrijke onderdelen van het convenant:

1. Het bevoegd gezag is verantwoordelijk;
2. De medezeggenschapsraad heeft een belangrijke rol bij sponsoring;
3. Er zijn spelregels waar de school zich aan moet houden.

Meer informatie: www.voo.nl of www.aob.nl

*"Een school waar kinderen en volwassenen bouwen
met hoofd, hart en handen
aan een wereld van mogelijkheden"*

Een kind dat...

**Een kind dat leeft met kritiek
leert afkeuren.**

**Een kind dat leeft met vijandigheid
leert vechten.**

**Een kind dat leeft met spot
leert schuchter zijn.**

**Een kind dat leeft met schaamte
leert zich schuldig voelen.**

**Als een kind leeft met verdraagzaamheid
leert het geduldig zijn.**

**Als een kind leeft met aanmoediging
leert het zelfvertrouwen.**

**Als een kind leeft met lof
leert het waarderen.**

**Als een kind leeft met eerlijkheid
leert het rechtvaardigheid.**

**Als een kind leeft met veiligheid
leert het vertrouwen.**

**Als een kind leeft met goedkeuring
leert het van zichzelf houden.**

**Als een kind leeft met aanvaarding en vriendschap
leert het de liefde in de wereld vinden.**

